

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра обліку і аудиту

(повне найменування кафедри)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

спеціальність 071 Облік і оподаткування

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Облік і оподаткування»

(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи ОПмз-21
Яницька Яна Петрівна

(підпис)

Керівник:
к.е.н., доцент
Писаренко Тетяна Миколаївна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 2025 р.
к.е.н., доцент

Гарант освітньої програми:
Жураковська Ірина Володимирівна

(підпис)

Луцьк – 2025 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права
Кафедра обліку і аудиту
Ступінь вищої освіти: магістр
Галузь знань: 07 Управління та адміністрування
Спеціальність: 071 Облік і оподаткування
Освітня програма: ОП «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____ к.е.н., доцент Оксана НУЖНА
«__» _____ 2025 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ЯНИЦЬКИЙ Яні Петрівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Організація обліку і контролю основних засобів у закладах освіти

Керівник роботи: Писаренко Тетяна Миколаївна к.е.н., доцент
затверджені наказом закладу вищої освіти від «27» грудня 2024 року №481/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи 13 грудня 2025 року

3. Вихідні дані до роботи. Нормативно-правові акти з регулювання питань обліку, оподаткування та контролю за темою дослідження, наукова література, посібники, статистичні довідники, первинні і зведені бухгалтерські документи, фінансова і статистична звітність за 2022-2024 роки.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити):
ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

1.1. Економічна сутність та класифікація основних засобів, як об'єкта обліку

1.2. Нормативно-правове регулювання організації обліку основних засобів в освітніх закладах

1.3. Характеристика діючої методики обліку основних засобів у закладах освіти

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

2.1. Стан та перспективи розвитку закладів освіти в Україні

2.2. Організація обліку основних засобів у закладах освіти

2.3. Організація контролю основних засобів у закладах освіти

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ
ВИСНОВКИ

5. Перелік графічного матеріалу:

1. *Мета та завдання кваліфікаційної роботи магістра. Наукова новизна одержаних результатів кваліфікаційної роботи магістра*
2. *Трактування сутності поняття «основні засоби» сучасних авторів*
3. *Особливості методики обліку основних засобів бюджетних установ*
4. *Особливості оцінки основних засобів бюджетних установ залежно від джерела надходження*
5. *Динаміка розвитку закладів вищої освіти в Україні (кількість закладів вищої освіти та студентів за 2022–2024 рр.*
6. *Динаміка доходів та витратів КЗВО «Волинський медичний інститут» за 2022-2024 роки*
7. *Структура облікового апарату КЗВО «Волинський медичний інститут»*
8. *Облікові функції бухгалтерів КЗВО «Волинський медичний інститут»*
9. *Структура основних засобів Волинського медичного інституту за 2023-2024 роки*
10. *Вдосконалення контролю основних засобів у КЗВО «Волинський медичний інститут»*

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>Розділ 1</i>	<i>Писаренко Т.М., доцент</i>		
<i>Розділ 2</i>	<i>Писаренко Т.М., доцент</i>		
<i>Розділ 3</i>	<i>Писаренко Т.М., доцент</i>		
<i>Нормоконтроль</i>	<i>Тлущкевич Н.В., доцент</i>		
<i>Консультант з ЕОМ</i>	<i>Нужна О.А., доцент</i>		

7. Дата видачі завдання 8 жовтня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	<i>Обґрунтування теми</i>	<i>до 08.10.2024 р.</i>	
2	<i>Огляд літератури із досліджуваної проблеми</i>	<i>до 26.12.2024 р.</i>	
3	<i>Розділ 1</i>	<i>до 06.03.2025 р.</i>	
4	<i>Розділ 2</i>	<i>до 26.06.2025 р.</i>	
5	<i>Розділ 3</i>	<i>до 06.11.2025 р.</i>	
6	<i>Висновки</i>	<i>до 18.11.2025 р.</i>	
7	<i>Формування переліку джерел посилання</i>	<i>до 21.11.2025 р.</i>	
8	<i>Формування додатків</i>	<i>до 25.11.2025 р.</i>	
9	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу</i>	<i>до 28.11.2025 р.</i>	
10	<i>Нормоконтроль</i>	<i>до 02.12.2025 р.</i>	
11	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	<i>до 09.12.2025 р.</i>	
12	<i>Представлення кваліфікаційної роботи до захисту</i>	<i>до 13.12.2025 р.</i>	

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

(Яницька Я.П.)

(прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

(Писаренко Т.М.)

(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Яницька Я.П. Організація обліку і контролю основних засобів у закладах освіти. Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра ОП «Облік і оподаткування» спеціальності 071 Облік і оподаткування. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2025. 75 с.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання, додатків.

У першому розділі висвітлено сутність основних засобів бюджетних установ, вказано переваги та недоліки, досліджено наукові праці, опрацьовано нормативно-правове забезпечення обліку основних засобів у державному секторі економіки.

У другому розділі проведено аналіз розвитку закладів вищої освіти в Україні та Волинській області, висвітлено діючу методикою організації обліку і контролю основних засобів у закладі освіти.

У третьому розділі вказано пропозиції щодо вдосконалення обліку основних засобів, зокрема обґрунтовано доцільність розширення цифрових інструментів обліку, впровадження електронного документообігу, застосування QR-кодування під час інвентаризації, запропоновано удосконалити аналітичний облік за місцями експлуатації та відповідальними особами, а також вказано напрямки посилення контролю за технічним станом і списанням активів.

Основний зміст роботи викладено на 70 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 1 рисунок, перелік джерел посилання із 38 найменування та 2 додатки.

Результати розробок можуть бути застосовані в практичній діяльності установи.

Ключові слова: основні засоби, бюджетна установа, первинні документи, організація обліку, контроль, вища освіта, бюджетні асигнування.

ANNOTATION

Yanytska Y. Organization of accounting and control of fixed assets in educational institutions. Manuscript.

Master's qualification work of EP "Accounting and Taxation" specialty 071 Accounting and Taxation. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2025. 78 p.

The qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of reference sources, and appendices.

In the first section, the essence of the fixed assets of budgetary institutions, their advantages and disadvantages, researched scientific works, worked out the normative and legal support for the accounting of fixed assets in the state sector of the economy. In the second section, an analysis of the development of higher education institutions in Ukraine and the Volyn region, an analysis of the dynamics and structure of fixed assets, and a description of the primary and reporting documents on the accounting of fixed assets were carried out.

The third section provides proposals for improving fixed asset accounting, in particular, the feasibility of expanding digital accounting tools, implementing electronic document management, using QR coding during inventory, improving analytical accounting by place of operation and responsible persons, as well as strengthening control over the technical condition and write-off of assets is substantiated.

The main content of the work is presented on 70 pages. The work contains 15 tables, 1 figures, a list of reference sources with 38 names and 2 appendices.

The results of the developments can be applied in the practical activities of the enterprise.

Keywords: fixed assets, budgetary institution, primary documents, accounting organization, control, higher education, budget allocations.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ДПС	– Державна податкова служба
ДАСУ	– Державна аудиторська служба України
МФУ	– Міністерство фінансів України
ПКУ	– Податковий кодекс України
ДКСУ	– Державна казначейська служба України
ОЗ	– Основні засоби
ЗВО	– Заклад вищої освіти
НП(С)БОДС	– Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі
УБС	– Українська бухгалтерська система
МНМА	– Малоцінні необоротні матеріальні активи,
ТМЦ	– Товарно-матеріальні цінності

ЗМІСТ

ВСТУП	8	
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	13
	1.1.Економічна сутність та класифікація основних засобів, як об'єкта обліку	13
	1.2.Нормативно-правове регулювання організації обліку основних засобів в освітніх закладах	18
	1.3.Характеристика діючої методики обліку основних у закладах освіти	22
	Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ 2	ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	30
	2.1.Стан та перспективи розвитку закладів освіти в Україні	30
	2.2.Організація обліку основних засобів у закладах освіти	41
	2.3.Організація контролю основних засобів у закладах освіти	48
	Висновки до розділу 2	56
РОЗДІЛ 3	УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	59
	Висновки до розділу 3	63
ВИСНОВКИ		65
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ		70
ДОДАТКИ		75

ВСТУП

Актуальність теми. Основні засоби є важливою складовою для ефективної діяльності підприємств та установ. Ми не можемо уявити будь-яке виробництво без необоротних активів оскільки вони забезпечують процес виготовлення продукції та надання послуг. Питання надходження та оновлення основних засобів у закладах освіти, більшість яких є бюджетними установами, мають специфічний і багатofакторний характер. На відміну від суб'єктів господарювання, можливості забезпечення установи необхідними необоротними активами безпосередньо залежать не від результатів прибуткової діяльності, а від обсягів бюджетного фінансування, затверджених кошторисом, а також від надходження цільових коштів, грантів, благодійної та гуманітарної допомоги. Обмеженість фінансових ресурсів зумовлює необхідність пріоритетного та раціонального планування придбання основних засобів з урахуванням реальних потреб установи.

Значна питома вага основних засобів у структурі активів закладів освіти є об'єктивною ознакою її діяльності та не розглядається як прояв неліквідності, оскільки такі активи мають соціальне та функціональне призначення і не призначені для реалізації. Водночас висока вартість будівель, споруд, медичного й навчального обладнання зумовлює обмежену маневреність фінансових ресурсів установи та підвищує вимоги до ефективності управління майном.

В економічній літературі питання організації обліку та контролю основних засобів достатньо висвітлені. Оскільки у нашому дослідженні акценти зроблені на освітніх закладах, які переважно є бюджетними установами, то ми будемо звертатися до наукових публікацій тих фахівців, які вивчали особливості організації обліку основних засобів у державному секторі економіки. У дослідженні опрацьовані наукові публікації вітчизняних і зарубіжних дослідників: Гордієнко Н.І., Довгопол Н.В., Міньковська А.В., Ніколашин А.О., Павелко О.В., Пилипчук Л.П., Писаренко Т.М., Романець О.В., Чудовець В.В., Kuliboyev Azamat Shonazarovich, інші.

Значна кількість публікацій по темі дослідження не зменшує актуальність дослідження особливостей організації обліку і контролю основних засобів у закладах освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи Луцького національного технічного університету: «Інформаційний базис обґрунтування управлінських рішень: теорія, методика, практика» (№ д/р: 0123U101275), 2023-2025 рр.

Мета і завдання дослідження. Метою написання роботи є дослідження організаційних і методичних аспектів обліку та контролю основних засобів у у закладах освіти та розробка практичних рекомендацій щодо їх удосконалення. Виходячи з цієї мети, у роботі поставлені такі завдання:

- проаналізувати теоретичні підходи до визначення сутності основних засобів у закладах освіти;
- узагальнити нормативно-правові засади їх бухгалтерського обліку;
- дослідити практику організації обліку та контролю основних засобів в освітніх закладах;
- оцінити стан і структуру основних засобів та ефективність їх використання в освітньому закладі;
- обґрунтувати напрями вдосконалення обліку, інвентаризації та внутрішнього контролю основних засобів;
- вказати шляхи підвищення ефективності управління необоротними активами у базовому закладі освіти.

Об'єктом дослідження є процеси обліку та контролю основних засобів у закладах освіти.

Предметом дослідження є сукупність організаційних, методичних і практичних аспектів обліку та контролю основних засобів у закладах освіти.

Методи дослідження. При написанні роботи використовувався діалектичний метод наукового пізнання для вивчення економічних процесів пов'язаних рухом та використанням необоротних активів у базовій установі. Для

проведення аналізу господарської діяльності та оцінки фінансового стану досліджуваної освітньої установи використовувався методичний прийом аналізу та синтезу. Для вивчення документообігу у досліджуваному освітньому закладі використовувався такий методичний прийом, як документалістика. Методичний прийом узагальнення був застосований для формування висновків та розробки пропозицій з удосконалення організації обліку і контролю основних засобів у закладах освіти.

Інформаційна база. У процесі написання роботи були використані праці вітчизняних науковців, нормативно-правові акти, якими регулюється господарська діяльність досліджуваного закладу освіти, первинні документи, реєстри аналітичного та синтетичного обліку, фінансова звітність.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій по вдосконаленню організації обліку і контролю основних засобів у закладах освіти. Основні теоретичні й практичні результати, що характеризують новизну дослідження та особистий внесок магістра:

набуло подальшого розвитку:

- підходи до аналізу обліково-аналітичної інформації щодо основних засобів з урахуванням їх руху, амортизації та технічного стану, а також використання результатів аналізу для планування капітальних витрат і прогнозування потреб у матеріально-технічній базі;

- порядок узагальнення аналітичної інформації для проведення внутрішнього контролю обліку основних засобів, включаючи перевірку наявності, стану, місця розташування та ефективності використання активів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення кваліфікаційної роботи можуть бути використані як теоретична база для вдосконалення організації обліку та контролю основних засобів у закладах освіти. Запропонована методика аналізу обліково-аналітичної інформації щодо основних засобів розроблена для полегшення проведення інвентаризаційних процедур та підвищення точності обліку активів у закладах освіти.

Рекомендації щодо вдосконалення організації обліку і контролю основних засобів у закладах освіти можна використовувати у навчальному процесі Луцького національного технічного університету.

Особистий внесок. Кваліфікаційна робота магістра є самостійно виконаним науковим дослідженням. Під час виконання кваліфікаційної роботи магістра було використано інструменти штучного інтелекту для редагування та форматування тексту при здійсненні теоретичних та прикладних досліджень організації обліку і контролю основних засобів та генерації контенту виключно як допоміжний засіб для пошуку ідей, уточнення формулювань та опрацювання літератури. Всі твердження, висновки, результати дослідження, розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору та ґрунтуються на власному аналізі, а отримані результати від генеративного ШІ були перевірені на достовірність та відповідність академічній доброчесності.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження пройшли апробацію на XVI Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки» (м. Луцьк, 7 листопада 2025 р.).

Публікації. Основні положення кваліфікаційної роботи висвітлено автором у 1 опублікованих наукових працях, із них: 1– тези доповідей на конференціях.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання, додатків. Загальний обсяг роботи становить 68 сторінок друкованого тексту, в тому числі 15 таблиць. Робота містить 2 додатка на 2-х сторінках, перелік джерел посилання включає 38 найменувань на 5 сторінках.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, сформульовано наукову новизну та практичне значення дослідження.

У розділі 1 «Теоретичні аспекти організації обліку основних засобів у закладах освіти» розкрито економічну сутність та класифікацію основних засобів у державному секторі, наведено нормативну базу регулювання

організації обліку основних засобів в державному секторі, висвітлено методику обліку основних засобів бюджетних установ.

У розділі 2 «Організація обліку і контролю основних засобів у закладах освіти» наведено показники розвитку освітньої галузі в Україні, дано організаційно-економічну характеристику господарської діяльності базового закладу освіти, висвітлено особливості організації обліку і контролю основних засобів у закладах освіти.

У розділі 3 «Шляхи вдосконалення організації обліку і контролю основних засобів у закладах освіти» наведено рекомендації щодо вдосконалення організації обліку та контролю основних засобів у закладах освіти.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

1.1. Економічна сутність та класифікація основних засобів, як об'єкта обліку

Основні засоби є важливою складовою активів промислового підприємства і виконують там своє призначення: як засіб виробництва продукції, як місце здійснення виробничої діяльності, як засіб транспортного забезпечення потреб підприємства, як торговельне обладнання, як місце зберігання сировини, готової продукції. На протигагу промисловим підприємствам виступає сфера надання освітніх послуг. У цій сфері основні засоби виконують роль тих активів, яку створюють умови для надання послуг по навчанню, вихованню, утриманню окремих категорій населення країни.

Оскільки наше дослідження звужено до дослідження організації обліку і контролю в освітніх закладах, а переважна більшість освітніх закладів є бюджетними установами, то ми зупинимось на розкритті сутності основних засобів бюджетних установ.

Основні засоби є ключовою складовою матеріально-технічної бази кожної бюджетної установи, адже забезпечують виконання нею державних, соціальних, освітніх та адміністративних функцій, що визначає їхній особливий статус у системі державного сектору.

Економічна сутність основних засобів у бюджетних установах полягає у тому, що вони:

- забезпечують безперервність процесів надання суспільних послуг;
- функціонують у довгостроковій перспективі;
- не мають на меті отримання прибутку;
- використовуються для виконання повноважень, делегованих державою;
- є об'єктами обліку, контролю та управління.

Наукові підходи сучасних авторів останніх років трактують основні засоби як матеріальні активи тривалого використання, які беруть участь у діяльності установи й поступово переносять свою вартість на послуги, роботи або функції, що виконуються. Наукові підходи сучасних авторів щодо визначення основних засобів наведені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1. – Трактування сутності поняття «основні засоби» сучасних авторів

Автор	Визначення
1	2
Гордієнко Н.І.	«Основні засоби – матеріальні засоби праці, які суб'єкт утримує для довготривалого використання у виробничій/господарській діяльності або для надання послуг; їх вартість переноситься поступово (амортизація)» [1]
Довгопол Н.В.	«Матеріальні необоротні активи, що використовуються більше одного року і які забезпечують виробничий чи адміністративний процес (із віднесенням до балансу та нарахуванням амортизації)» [2]
Пилипчук Л.П.	«Основні засоби – частина майна підприємства, що бере участь у процесі виробництва/забезпечення діяльності протягом багатьох циклів, з поступовим переносом вартості на результати діяльності» [3]
Міньковська А.В.	«Основні засоби – матеріальні активи з очікуваним строком корисного використання >1 року, що підлягають амортизації; розмежування важливе між бухгалтерським і податковим підходами» [4]
Чудовець В.В.	«Основні засоби – матеріальні необоротні активи, які забезпечують функціонування установи (у т.ч. бюджетної) і в обліку відображаються з урахуванням національних стандартів» [5]
Павелко О.В. Романець О. В.	«Основні засоби – це матеріальні необоротні активи, які призначені для довгострокового використання підприємством чи установою, здатні приносити економічні вигоди (або мають корисність для виконання функцій суб'єкта), їхня вартість може бути достовірно оцінена» [18]
Ніколашин А.О	«Основні засоби – це матеріальні (фізичні) активи, які використовуються установою для виконання її функцій, а не для продажу чи швидкого обороту, тобто вони призначені для довгострокового використання» [19]

Джерела: сформовано за даними [2; 3; 4; 5; 18; 19].

Отже, узагальнюючи підходи авторів, можна дійти висновку, що спільними ознаками визначень є:

- матеріальна природа активів;
- використання понад один рік;

- поступове перенесення вартості на результати діяльності;
- виконання функцій забезпечення основної діяльності установи.

Таким чином, науковий підхід формує цілісне розуміння економічної сутності основних засобів як базового інструменту функціонування бюджетних установ. Також поняття «основні засоби» у бюджетних установах визначається низкою нормативно-правових актів, які формують єдину методологічну базу для обліку матеріальних активів державного сектору. До таких актів належать: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі, а також інструкції та методичні рекомендації Міністерства фінансів України, Податковий кодекс України.

Кожен із цих документів розкриває поняття основних засобів з різною мірою деталізації, однак усі вони підкреслюють, що основні засоби це матеріальна база для виконання державою своїх функцій, а не джерело отримання прибутку, як у комерційному секторі.

Найбільш детально визначення основних засобів у бюджетній сфері наведено в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку в державному секторі 121. Відповідно до НП(С)БОДС 121 [6], основні засоби – це матеріальні активи, які:

- мають матеріальну форму,
- утримуються установою для використання у процесі її діяльності або для забезпечення виконання державних функцій,
- мають строк корисного використання більше одного року або тривалість одного операційного циклу, якщо він довший,
- не призначені для продажу,
- здатні забезпечувати надання суспільно важливих послуг, виконання програм, функцій та повноважень органів державної влади й місцевого самоврядування.

У цьому визначенні зроблено акцент на особливостях діяльності бюджетних установ. На відміну від комерційних підприємств, основні засоби

державного сектору розглядаються не як ресурси для отримання економічної вигоди, а як інфраструктура для виконання публічних завдань та реалізації державної політики. Таке трактування підкреслює суспільний характер функціонування бюджетних установ – лікарень, інститутів, закладів освіти, соціального захисту, державного управління тощо.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [8] подає загальне визначення активів, яке поширюється й на основні засоби бюджетних установ. Актив – це ресурс, контрольований установою внаслідок минулих подій, використання якого забезпечить певні вигоди в майбутньому.

Для бюджетної сфери це означає, що основні засоби:

- належать або закріплені за установою на праві оперативного управління;
- забезпечують виконання функцій держави чи органів місцевого самоврядування;
- є частиною державного або комунального майна.

Податковий кодекс України (ст. 139, 141 ПКУ, Закон №2755-VI від 02.12.2010) [7] визначає основні засоби як матеріальні активи, що:

- використовуються у господарській діяльності;
- мають строк корисного використання понад один рік;
- вартість яких перевищує встановлений ПКУ мінімальний поріг;
- підлягають нарахуванню амортизації за податковими нормами.

Податковий кодекс України орієнтує визначення на податковий облік, встановлює амортизаційні групи та мінімальні строки експлуатації, що важливо для контролю податкових витрат.

Отже, аналіз нормативно-правових актів дозволяє дійти висновку, що у бюджетній сфері основні засоби — це матеріальні необоротні активи державної або комунальної власності, що перебувають у користуванні бюджетної установи і забезпечують виконання нею функцій держави, надання суспільних послуг та реалізацію бюджетних програм, маючи строк корисного використання понад один рік.

Основні засоби бюджетних установ є ключовими ресурсами для забезпечення виконання функцій держави, реалізації бюджетних програм та надання суспільних послуг. Для правильного обліку, та ефективного управління ними необхідна їх класифікація, яка визначає групи активів за різними ознаками. Класифікація основних засобів у державному секторі регламентується низкою нормативно-правових актів, зокрема Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» (далі — НП(С)БОДС 121), та Податковим кодексом України.

Згідно з НП(С)БОДС 121[6] «Основні засоби» (Наказ МФУ №611 від 12.10.2010), основні засоби бюджетних установ поділяються за наступними критеріями:

- за призначенням: будівлі та споруди; машини, обладнання та прилади; транспортні засоби; інші матеріальні активи, які забезпечують діяльність установи (п. 3 НП(С)БОДС 121).

- за строком корисного використання: довгострокові активи з терміном експлуатації понад 1 рік або активи, що перевищують операційний цикл.

- за способом використання: для виконання функцій держави; для надання послуг населенню; для виробничих або допоміжних процесів.

Такий підхід дозволяє виділити основні групи активів за їх функціональною роллю в діяльності установи, що полегшує облік та управління ними.

Податковий кодекс України (ст. 138.3) [7] встановлює власний поділ основних засобів на групи для цілей нарахування податкової амортизації.

До них належать:

- група 1 – земля;
- група 2 – будівлі, споруди;
- група 3 – машини і обладнання;
- група 4 – електронно-обчислювальна техніка;
- група 5 – транспорт;
- група 6 – інструменти, прилади;

- група 9 – бібліотечні фонди;
- група 11 – інші основні засоби.

Хоча бюджетні установи не є платниками податку на прибуток, ця класифікація використовується для порівняння та узгодження з обліковими стандартами, зокрема для орендних операцій і фінансового аналізу.

Отже, у бюджетних установах пріоритетною є класифікація за НП(С)БОДС 121, оскільки вона визначає порядок визнання, оцінки та відображення основних засобів у фінансовій звітності. Податковий кодекс застосовується обмежено, адже бюджетні установи не є платниками податку на прибуток. Проте ПКУ важливий для повноти теоретичного блоку, оскільки дає альтернативну систему групування. Для аналітичних розрахунків та оцінки ефективності використання основних засобів доцільно опиратися на класифікацію НП(С)БОДС 121, адже вона відповідає структурі балансу бюджетних установ і є базовою для внутрішнього контролю.

1.2. Нормативно-правове регулювання організації обліку основних засобів в освітніх закладах

Організація бухгалтерського обліку основних засобів в освітніх закладах, більшість з яких є бюджетними установами, регулюється комплексом нормативно-правових актів різної юридичної сили, які визначають правила визнання, оцінки, класифікації, амортизації та відображення основних засобів у звітності. Система регулювання охоплює закони України, підзаконні нормативні акти Кабінету Міністрів України та Міністерства фінансів, національні стандарти бухгалтерського обліку в державному секторі, методичні рекомендації та галузеві документи.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [8] є базовим документом бухгалтерського обліку, який регулює:

- загальні засади обліку і звітності;

- обов'язки та права бухгалтерських служб;
- вимоги до первинних документів та облікових регістрів;
- принципи ведення облікової політики.

Хоча закон спрямований на комерційний сектор, його норми поширюються і на бюджетні установи за винятком тих положень, що врегульовані спеціальними стандартами державного сектору.

Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі формують нормативну основу організації обліку необоротних активів у бюджетних установах та визначають єдині підходи до їх визнання, оцінки, використання і вибуття. Ключовими нормативними документами, що регламентують облік основних засобів, є такі:

- НП(С)БОДС 121 «Основні засоби – визначає: критерії визнання основних засобів, класифікацію груп основних засобів (п. 5), первинну оцінку (п. 7–15), подальшу оцінку (переоцінка, зменшення корисності), амортизацію та строки корисного використання, списання, вибуття та передачу» [6].

- НП(С)БОДС 122 «Нематеріальні активи» має значення у випадках, коли об'єкти основних засобів пов'язані з програмним забезпеченням, системами доступу, ліцензіями тощо [9].

- НП(С)БОДС 129 «Оренда» регулює облік орендованих основних засобів, що особливо важливо для бюджетних закладів освіти, медицини та соціальної сфери [10].

Інвентаризація є обов'язковою умовою достовірності даних бухгалтерського обліку у бюджетних установах, регулюється Положенням про інвентаризацію активів і зобов'язань (Наказ Мініфіну № 879 від 02.09.2014 р.). Цей документ визначає порядок проведення інвентаризації основних засобів, а саме: періодичність, створення інвентаризаційних комісій, оформлення інвентаризаційних описів, порядок врегулювання розбіжностей [11].

Іншими важливими нормативами є:

- Єдиний план рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі (Наказ Мініфіну № 1203 від 31.12.2013 р.) визначає: рахунки класу 1 «Необоротні

активи» (рахунки 101–109), правила відображення операцій за дебетом і кредитом, кореспонденцію для надходження, модернізації, амортизації та вибуття основних засобів [12]. План рахунків забезпечує єдність обліку у всіх бюджетних установах України.

- Типова кореспонденція субрахунків (Наказ Мініну № 1219 від 29.12.2015 р.) – містить типові бухгалтерські проводки для: придбання основних засобів, введення в експлуатацію, модернізації, ремонту, ліквідації та списання, безоплатного отримання та передачі [13]. Цей документ використовується фінансистами і бухгалтерами як практичний довідник.

- Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів (лист Мініну та ДКСУ) – служать уточненням до НП(С)БОДС 121 і Положення № 879, зокрема щодо: оцінки активів, визначення строків корисного використання, проведення переоцінки, класифікації окремих видів активів [14].

- Податковий кодекс України (враховується для порівняння класифікацій). Бюджетні установи не є платниками податку на прибуток, проте ПКУ (ст. 14.1.138, ст. 138.3.3) містить податкову класифікацію основних засобів, що використовується: у наукових дослідженнях, для зіставлення підходів обліку та оцінки, у випадку спецоперацій (оренда, субвенції, господарська діяльність).

Документальне забезпечення становить основу організації обліку, оскільки підтверджує факт наявності, руху та стану основних засобів. Бюджетні установи застосовують типові форми первинних документів, затвержені наказами Державного казначейства України та Міністерства фінансів України. Наказ Міністерства фінансів України від 13.09.2016 р. № 818 «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання» [21] визначає основні первинні документи обліку наявності та руху основних засобів, а саме:

- акт приймання-передачі основних засобів – цей документ оформлює введення об'єкта основного засобу в експлуатацію або його передачу;

- інвентарна картка обліку основних засобів – цей документ містить повну інформацію про об'єкт та використовується для аналітичного обліку;

- акт на списання основних засобів – цей документ застосовується для документального оформлення вибуття, ліквідації та непридатності активу;

- акт про поліпшення та ремонт основних засобів – цей документ фіксує модернізацію, дообладнання та інші операції, що змінюють первісну вартість або строк корисного використання;

- інвентаризаційні описи та звіряльні відомості – ці документи формуються відповідно до Інструкції з інвентаризації активів і зобов'язань.

- акти виконаних ремонтних робіт – цей документ фіксує оформлення результатів капітального та поточного ремонту, модернізації або поліпшення основних засобів;

- договори, накладні, рахунки-фактури – ці документи підтверджують юридичну та фінансову підставу для придбання основних засобів;

- електронні акти та накладні – ці документи призначені для електронного оформлення операцій з основними засобами.

Також одним із важливих внутрішніх документів для регулювання обліку основних засобів в державній установі є затверджений наказ про облікову політику. У наказі про облікову політику, як правило, визначають такі ключові аспекти щодо об'єктів основних засобів:

- класифікація основних засобів;
- методи оцінки основних засобів;
- методи нарахування амортизації;
- переоцінка основних засобів та нематеріальних активів;
- облік ремонту, модернізації, реконструкції та інших поліпшень;
- інвентаризація основних засобів;
- матеріальна відповідальність та організація використання основних засобів;
- списання основних засобів.

Внутрішні документи такі як наказ про облікову політику, положення про матеріально-відповідальних осіб, книга обліку основних засобів, графік

документообігу – забезпечують чітку організацію процесів та підвищують рівень внутрішнього контролю.

Документальне забезпечення обліку основних засобів у бюджетних установах є невід’ємною складовою системи бухгалтерського обліку, що гарантує достовірність, своєчасність та законність відображення господарських операцій.

Таким чином, документальне забезпечення обліку основних засобів є ключовим елементом, який забезпечує прозорість, контроль та ефективне управління майном бюджетної установи, а також гарантує відповідність ведення обліку чинному законодавству України та національним стандартам бухгалтерського обліку.

Отже, нормативно-правове регулювання обліку основних засобів бюджетних установ є багаторівневим і комплексним. Його основу становлять НП(С)БОДС, що визначають правила визнання, оцінки та амортизації основних засобів, тоді як Бюджетний кодекс формує загальні рамки ведення обліку в державному секторі. Підзаконні акти Міністерства фінансів (План рахунків, Типова кореспонденція, Положення про інвентаризацію) забезпечують уніфікованість та методичну чіткість організації обліку.

1.3. Характеристика діючої методики обліку основних засобів у закладах освіти

Методика бухгалтерського обліку основних засобів у закладах освіти, які переважно є бюджетними установами, формується за рахунок нормативного регулювання, що зумовлено особливим правовим статусом державного майна, необхідністю забезпечення прозорості, підконтрольності та ефективного використання бюджетних ресурсів. На відміну від інших підприємств, бюджетні установи не мають свободи вибору методів оцінки, амортизації чи

документального оформлення операцій з основними засобами, оскільки ці питання врегульовані на державному рівні.

В таблиці 1.2 наведемо зазначено особливості методики обліку основних засобів бюджетних установ.

Таблиця 1.2. – Особливості методики обліку основних засобів бюджетних установ

Особливість	Характеристика	Нормативне забезпечення
1	2	3
Спеціалізований План рахунків	Усі основні засоби обліковуються на рахунках класу 1; передбачено деталізацію за видами, групами та інвентарними номерами	Наказ Мініфіну №1203 [20]
Уніфіковані форми документів	Використання обов'язкових типових форм забезпечує контроль за рухом основних засобів і стандартизацію даних	Наказ №818 [21]
Регламентація первісної оцінки	Первісна вартість формується з урахуванням усіх витрат, що підтверджуються документами.	НП(С)БО 121 [6]
Регулювання переоцінки	Переоцінка проводиться при суттєвому відхиленні; результати відображаються у капіталі	НП(С)БО 121 [6]
Прямолінійний метод амортизації	Єдиний метод для державного сектору; строки корисного використання встановлюються нормативами	НП(С)БО 121 [6]
Чіткий порядок проведення ремонтів	Поточні ремонти списуються на видатки, поліпшення капіталізуються	НП(С)БО 121 [6]
Закріплення за матеріально відповідальною особою	Кожен об'єкт відповідає конкретній особі; ведеться книга обліку руху	Закон «Про бух. облік» [8]
Обов'язкова інвентаризація	Щорічна інвентаризація з обов'язковими актами та інвентаризаційними описами	Наказ №879 [22]
Списання майна	Проводиться за рішенням комісії; потребує дозволу уповноваженого органу	Постанова КМУ №1314 [23]
Звітність у формах №1–4-дс	Відображення руху, складу, вартості та зносу ОЗ.	Наказ №307 [24]

Джерела: сформовано за даними [20; 21; 6; 8; 22; 23; 24].

Отже, на підставі наведених у таблиці даних можна зробити висновок, що діюча методика обліку основних засобів у бюджетних установах характеризується наявністю низки специфічних особливостей. Вони зумовлені нормами бюджетного законодавства, а також підвищеними вимогами до прозорості облікових процедур, контролю за цільовим використанням

бюджетних коштів і забезпечення збереження державного майна. Такий підхід сприяє формуванню достовірної інформації про стан і рух основних засобів та підвищує ефективність управління ними в бюджетній сфері.

Визнання основних засобів у бюджетних установах регламентується певним переліком нормативно-правових актів, ключовими серед яких є Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби», Бюджетний кодекс України та окремі положення Податкового кодексу України.

Як зазначає НП(С)БОДС 121, «бюджетні установи визнають активи не з позиції отримання економічної вигоди, а з позиції формування та використання корисного потенціалу об'єкта в межах виконання бюджетної програми» [6, с. 4]. Це визначальною мірою відображає природу діяльності установ бюджетної сфери, основною метою яких є не отримання прибутку, а забезпечення суспільних послуг.

Відповідно до п. 4–5 НП(С)БОДС 121 [6], об'єкт основних засобів визнається активом, якщо одночасно виконуються такі умови:

- він має матеріальну форму;
- призначений для використання протягом періоду понад один рік;
- функціонує у процесі надання послуг, виконання функцій, забезпечення діяльності установи;
- має корисний потенціал, здатний сприяти досягненню цілей установи;
- його вартість може бути достовірно визначена.

Вище зазначені критерії вказують на те, що об'єкти основних засобів у бюджетних установах розглядаються передусім як ресурси, що забезпечують реалізацію суспільно важливих функцій.

Бюджетні установи фінансуються з державного та місцевих бюджетів за видатками кошторису тому первісне визнання основних засобів завжди пов'язане з:

- бюджетними асигнуваннями;
- придбанням за спеціальним фондом;

- отриманням гуманітарної допомоги;
- безоплатним отриманням від інших установ.

Це впливає на відображення як капітальних інвестицій, так і на кореспонденцію рахунків. Первісна оцінка основних засобів є ключовим етапом бухгалтерського обліку, оскільки саме на її базі надалі здійснюється амортизація, визначаються втрати від знецінення, проводиться оцінка ефективності використання активів та приймаються управлінські рішення щодо їх оновлення.

Відповідно до п. 8 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «первісна вартість об'єкта включає всі витрати, понесені бюджетною установою з моменту придбання активу до приведення його в стан, придатний для використання за призначенням» [6]. В таблиці 1.3 наведено склад витрат, що формують первісну вартість основних засобів бюджетних установ відповідно до п. 8 НП(С)БОДС 121 «Основні засоби».

Таблиця 1.3. – Витрати що формують первісну вартість основних засобів бюджетних установ

Витрати	Зміст витрат	Приклади витрат
1	2	3
Сума, сплачена постачальнику	Вартість придбання об'єкта, зазначена в договорі поставки, включаючи невідшкодовані податки та збори	Придбання комп'ютерного обладнання, медичного апарата, меблів; оплата державного мита при закупівлях окремого спеціалізованого обладнання
Витрати на доставку, транспортування і логістику	Усі витрати, пов'язані з переміщенням активу до місця експлуатації	Оплата вантажного транспорту, послуги з навантаження/розвантаження, експедиторські послуги, доставка імпортованого обладнання
Витрати на монтаж, установку та налагодження	Послуги спеціалістів, необхідні для введення активу в експлуатацію	Монтаж медичного обладнання (рентген, УЗД, лабораторні комплекси), установка ліфтів, вентиляційних систем, первинне тестування та випробування
Страховання ризиків при доставці або монтаж	Страхові платежі, якщо страхування є необхідною умовою транспортування чи монтажу	Страховання дорогого обладнання під час перевезення, страхування імпортованих активів

Продовження таблиці 1.3

1	2	3
Реєстраційні збори та інші платежі, пов'язані з оформленням прав	Обов'язкові платежі, пов'язані з оформленням прав на використання об'єкта	Реєстрація автотранспорту в сервісному центрі МВС, оплата номерних знаків, реєстраційного збору, оформлення технічних паспортів, оплата сертифікації обладнання
Витрати на підготовку приміщень для встановлення об'єкта	Роботи, без яких об'єкт не може бути введений в експлуатацію	Підсилення підлоги під важке обладнання, проведення електромонтажних робіт, підключення до комунікацій (вода, газ, електрика)
Інші витрати, безпосередньо пов'язані з підготовкою об'єкта до використання	Додаткові витрати, що забезпечують готовність активу до експлуатації	Консультаційні послуги спеціалістів, введення об'єкта в експлуатацію

Джерело: сформовано за даними [6].

Отже, первісна вартість основних засобів бюджетних установ формується з урахуванням усіх витрат, понесених до моменту введення об'єкта в експлуатацію. Ці витрати мають бути безпосередньо пов'язані з придбанням, транспортуванням, установкою та підготовкою об'єкта до функціонування. Такий порядок оцінки забезпечує достовірне відображення вартості активів та створює прозору базу для подальшої амортизації, контролю й аналізу ефективності їх використання.

Оцінка основних засобів у бюджетних установах має свої особливості, оскільки порядок формування вартості об'єкта безпосередньо залежить від способу та джерела його надходження. Як наголошується в НП(С)БОДС 121, «кожен вид надходження активу має окремі правила визначення первісної вартості, що забезпечує достовірність облікових даних і відповідність бюджетному законодавству» [6, п.12–16]. В таблиці 1.4 наведено особливості оцінки основних засобів бюджетних установ залежно від джерела надходження.

Таблиця 1.4. – Особливості оцінки основних засобів бюджетних установ залежно від джерела надходження

Джерело надходження	Порядок оцінки	Складові первісної вартості	Нормативне обґрунтування
1	2	3	4
Придбання за бюджетні кошти	Оцінка здійснюється за фактичними витратами бюджетної установи	Сума, сплачена постачальнику, невідшкодовані податки та збори	НП(С)БОДС 121, [6 п. 8]; Закон «Про публічні закупівлі» [15]
Безоплатне отримання	Оцінюється по-різному залежно від виду передачі	а) Передача між різними установами / юридичними чи фізичними особами: оцінка за справедливою вартістю; б) Передача між установами одного органу управління: оцінка за залишковою вартістю, визначеною у передавальній установі	НП(С)БОДС 121, п. 12–13 [6]
Гуманітарна допомога	Оцінюється згідно з документами донора, а за їх відсутності — за ринковою вартістю	Вартість, зазначена у документах донора або супровідних паперах, при відсутності даних — оцінка за ринковими цінами (прайс-листи, експертна оцінка, відкриті ринкові джерела)	Закон України «Про гуманітарну допомогу»[17]; НП(С)БОДС 121,[6 п. 14]
Створення власними силами	Первісна вартість формується з фактичних витрат, прямо пов'язаних зі створенням об'єкт	Матеріали та комплектуючі, заробітна плата виконавців, нарахування ЄСВ;	НП(С)БОДС 121, [6 п. 8]; П(С)БО 135 «Витрати»[16]
Обмін на інші активи (бартер)	Оцінка здійснюється за справедливою вартістю отриманого активу	Ринкова вартість отриманого активу, у разі неможливості визначити використовується справедлива вартість переданого активу	НП(С)БОДС 121,[6 п. 16]

Джерело: сформовано за даними [6; 15; 16; 17].

Отже, оцінка основних засобів бюджетних установ безпосередньо залежить від джерела їх надходження, що зумовлює застосування різних підходів до визначення первісної вартості. Придбані за бюджетні кошти об'єкти відображаються за фактичними витратами, що забезпечує повний та достовірний облік використання державних ресурсів.

Методика бухгалтерського обліку основних засобів у бюджетних установах є комплексною системою, що поєднує в собі не лише правила оцінки активів, а й організаційні, документальні, аналітичні та контрольні процедури. Її формування зумовлене особливостями функціонування державного сектору, де основні засоби перебувають у державній або комунальній власності та підлягають суворому регламентуванню. Такий підхід спрямований на забезпечення прозорості облікових процесів, підзвітності використання майна та дотримання принципу цільового використання бюджетних коштів відповідно до вимог чинного законодавства.

Водночас діюча методика обліку основних засобів характеризується обмеженою гнучкістю щодо вибору облікових рішень. Зокрема, бюджетні установи не мають можливості самостійно обирати методи нарахування амортизації або довільно визначати строки корисного використання об'єктів. Застосування єдиного прямолінійного методу амортизації та нормативно встановлених строків експлуатації забезпечує уніфікацію та порівнянність показників фінансової звітності між установами, однак не завжди дозволяє повною мірою відобразити реальний рівень зносу окремих видів основних засобів, особливо сучасного медичного чи інформаційного обладнання.

Важливою складовою методики є аналітичний облік основних засобів, який ведеться за кожним інвентарним об'єктом із прив'язкою до місця його використання та матеріально відповідальної особи. Така організація обліку формально створює умови для контролю за збереженням майна, проте її практична ефективність значною мірою залежить від рівня внутрішньої організації облікової роботи. За відсутності єдиних електронних реєстрів або інтегрованих інформаційних систем ускладнюється оперативна звірка даних між бухгалтерською службою та структурними підрозділами, що особливо проявляється під час проведення інвентаризації.

Таким чином, система обліку та оцінки основних засобів у бюджетних установах державного сектору створена з метою забезпечення достовірності, порівнюваності та прозорості облікових даних, що є ключовою умовою

ефективного управління державним майном та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Разом з тим, діюча методика бухгалтерського обліку, хоч і нормативно впорядкована та спрямована на контроль і прозорість, містить низку організаційних та методичних обмежень.

Висновки до розділу 1

1. Основні засоби є ключовою складовою матеріально-технічної бази кожної бюджетної установи, адже забезпечують виконання нею державних, соціальних, освітніх та адміністративних функцій, що визначає їхній особливий статус у системі державного сектору. Наукові підходи сучасних авторів узгоджуються з положеннями нормативно-правових актів: основні засоби трактуються як матеріальні активи тривалого використання, що забезпечують діяльність установи і підлягають амортизації. Загальні ознаки визначень включають матеріальність, строк використання понад один рік, функціональну роль у забезпеченні діяльності установи. Також поняття «основні засоби» у бюджетних установах визначається низкою нормативно-правових актів, які формують єдину методологічну базу для обліку матеріальних активів державного сектору.

2. Нормативно-правова база бухгалтерського обліку основних засобів у бюджетних установах є багаторівневою і комплексною. Основу складають НП(С)БОДС 121 «Основні засоби», які визначають критерії визнання, оцінки, класифікації та амортизації активів. Підзаконні акти Міністерства фінансів (План рахунків, Типова кореспонденція, Положення про інвентаризацію) забезпечують уніфікацію обліку та методичну чіткість, тоді як податкові норми та інші закони (Закон «Про публічні закупівлі», Закон «Про гуманітарну допомогу») визначають додаткові правила оцінки та надходження активів.

3. Діюча методика обліку основних засобів у бюджетних установах забезпечує прозорість, достовірність та уніфікацію обліку. Стандартизовані

правила оцінки, документування та контролю створюють надійну основу для прийняття управлінських рішень і дозволяють ефективно контролювати використання державних ресурсів. Водночас вона має низку організаційних та методичних обмежень. Серед основних проблем можна виділити формальний підхід до внутрішнього контролю, значне навантаження на бухгалтерські служби через обов'язковий паперовий документообіг, складнощі ведення аналітичного обліку в структурних підрозділах, облік безоплатно отриманих та гуманітарних активів, а також розмежування витрат на поточні ремонти та поліпшення об'єктів.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

2.1. Стан та перспективи розвитку закладів освіти в Україні

Сучасна система освіти включає різні освітні рівні: дошкільна освіта, шкільна освіта, професійно-технічна освіта, вища освіта. У нашому дослідженні ми більш детально зупинимося саме на вищій освіті.

Сучасна система вищої освіти включає різні типи закладів, такі як університети, академії, інститути та коледжі, що пропонують освітні програми на рівнях бакалаврату, магістратури.

Станом на 2024 рік в Україні налічується приблизно 314 закладів вищої освіти, серед яких близько третини мають статус національних або провідних дослідницьких університетів. Частка студентів, які навчаються за державним замовленням, коливається у межах 30–40% від загальної чисельності здобувачів освіти [28; 29].

За останні роки система вищої освіти зазнала значних змін, викликаних як внутрішніми реформами, так і зовнішніми чинниками, серед яких демографічні зміни, пандемія COVID-19 та воєнні дії на території країни. Основними напрямками реформ є оптимізація мережі закладів, підвищення якості освітніх програм та адаптація до сучасних технологічних стандартів.

У таблиці А.1, яка представлена в додатку А, подано інформацію про кількість закладів вищої освіти та студентів на початок 2024–2025 навчального року за регіонами.

Отже, згідно таблиці А.1 можна зробити висновок, кількість закладів та студентів у 2024–2025 навчальному році значно відрізняється за регіонами. Найбільша концентрація закладів та студентів спостерігається у м. Київ (83 ЗВО, 243 463 студенти), Львівській (21 ЗВО, 95 382 студенти) та Харківській (28 ЗВО,

91 410 студентів) областях. У деяких регіонах, таких як Донецька та Херсонська області, дані відсутні через тимчасову окупацію або нестачу статистичної інформації, що відображає вплив геополітичних та соціально-економічних чинників на освітню сферу.

Середній показник студентів на один заклад є найвищим у м. Київ, Харківській та Львівській областях, тоді як у менш населених регіонах (наприклад, Чернігівська, Житомирська, Кіровоградська області) цей показник значно нижчий. Загалом в Україні на початок 2024–2025 навчального року функціонує 314 закладів вищої освіти, у яких навчається 956 407 студентів.

Система вищої освіти України є важливим елементом національної освітньої моделі та має вирішальне значення для підготовки кваліфікованих фахівців, розвитку науки та стимулювання інноваційного потенціалу країни. Її діяльність регламентується законодавством, зокрема Законами України «Про освіту» та «Про вищу освіту», а також стратегічними документами, серед яких – Стратегія розвитку вищої освіти на період 2022–2032 років, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 року № 286-р [31]. Основними тенденціями розвитку закладів вищої освіти в Україні є:

- оптимізація мережі закладів, що передбачає об'єднання університетів та інститутів для підвищення ефективності управління та скорочення адміністративних витрат;
- відбувається розширення академічної автономії та впровадження сучасних методик навчання, що дає змогу закладам оперативного реагувати на потреби ринку праці та інноваційні виклики;
- активно запроваджується цифровізація освітнього процесу;
- спостерігається поглиблення міжнародної інтеграції, що включає участь у програмах академічної мобільності.

Таким чином, система вищої освіти України перебуває на стадії активної модернізації та інтеграції в європейський освітній простір, що створює нові можливості для підвищення рівня підготовки фахівців та розвитку наукового потенціалу країни.

Розвиток вищої освіти Волинської області визначається поєднанням регіональної демографії, трансформацій у національній системі освіти (реформи, якість, міжнародна інтеграція), а також впливом економічних і соціально-політичних чинників. Волинська область має розвинуту мережу закладів вищої освіти, що представлені університетами, інститутами, академіями та фаховими передвищими закладами. За регіональним звітом, станом на 2024 рік в області налічувалося 11 закладів вищої освіти з приблизно 24,6 тис. здобувачів освіти.

В таблиці 2.1 за даними Реєстру ЄДЕБО у Волинській області наведено динаміку ключових показників мережі закладів вищої освіти за 2020–2024р.

Таблиця 2.1. – Динаміка ключових показників мережі закладів вищої освіти у Волинській області за 2020–2024 роки

Рік	Кількість здобувачів, осіб	Абсолютне відхилення здобувачів, осіб	Кількість ЗВО, од.	Абсолютне відхилення ЗВО	Частка бюджетних місць (%)
2020	28 000	-	13	-	33
2021	26 000	-2000	13	0	34
2022	25 000	-1000	12	-1	36
2023	24 800	-200	12	0	37
2024	24 600	-200	11	-1	39

Джерело: сформовано за даними [32; 33].

Отже, аналіз динаміки ключових показників мережі закладів вищої освіти Волинської області за 2020–2024 роки показує поступове зменшення контингенту здобувачів з 28 000 у 2020 році до 24 600 у 2024 році що становить абсолютне відхилення – 3 400 осіб. Кількість закладів вищої освіти зменшилася з 13 до 11 тобто на 2 установи що свідчить про процес концентрації або оптимізації регіональної мережі ЗВО.

Позитивним є поступове збільшення частки бюджетних місць із 33 % до 39 %, що свідчить про активну державну підтримку студентів та збереження доступності вищої освіти для громадян.

Також динаміку контингенту здобувачів у Волинській області за 2020–2024 роки наведено на рисунку 2.1.

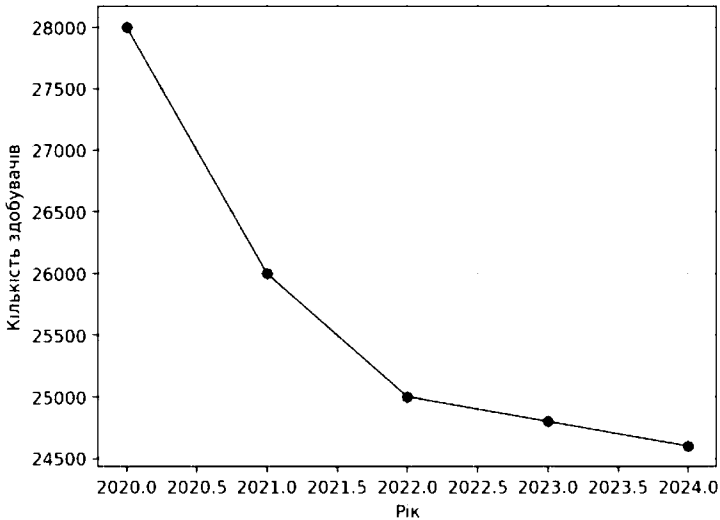

Рисунок 2.1. Динаміка контингенту здобувачів у Волинській області за 2020–2024 роки

Джерело: сформовано за даними [32; 33].

Отже, на основі даного рисунку контингенту здобувачів у закладах вищої освіти Волинської області у 2020–2024 роках можна зробити такі висновки що у 2020–2022 роках спостерігалось поступове зменшення кількості здобувачів, від 28 000 осіб у 2020 році до 26 000 осіб у 2022 році.

У наступні роки темпи зниження сповільнилися, але тенденція до зменшення зберігається - у 2024 році кількість студентів становила 24 600 осіб. Це може свідчити про вплив низки факторів, таких як демографічні зміни, економічні умови, а також вплив глобальних подій на систему освіти.

Перелік закладів вищої освіти у Волинській області станом на 2024 р.:

-Вищий навчальний заклад «Приватне акціонерне товариство «Волинський інститут економіки та менеджменту».

- Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Луцький інститут розвитку людини Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна».

- Волинська Православна Богословська академія.
- Волинський інститут імені В'ячеслава Липинського Приватного акціонерного товариства Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом».
- Волинський національний університет імені Лесі Українки.
- Заклад вищої освіти «Академія рекреаційних технологій і права».
- Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.
- Комунальний заклад вищої освіти «Волинський медичний інститут» Волинської обласної ради.
- Луцький біотехнічний інститут Закладу вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая».
- Луцький національний технічний університет.
- Нововолинський навчально-науковий інститут економіки та менеджменту Західноукраїнського національного університету.

Найбільшими та найвідомішими закладами вищої освіти на Волині станом на 2025 рік є Волинський національний університет імені Лесі Українки та Луцький національний технічний університет.

Попит на провідні регіональні університети залишається високим: за даними вступної кампанії 2025, у ВНУ подали понад 12 000 заяв на державну форму навчання, а до ЛНТУ надійшло понад 11 400 заяв – це свідчить про стійкий інтерес абітурієнтів до регіональних центрів освіти.

В Україні та в регіоні упродовж останніх років спостерігаються демографічні тренди та зовнішні фактори (військові дії на території України внутрішні переміщення), які вплинули на контингент студентів та структуру прийому. У локальних стратегічних документах відзначається зниження окремих педагогічних контингентів і потреба в перегляді освітніх мереж.

Проблеми Волині: демографічне скорочення контингенту (молодих людей), конкуренція з великими національними центрами (Київ, Львів тощо),

фінансові обмеження невеликих ЗВО, необхідність модернізації освітніх програм та інфраструктури.

Перспективами розвитку закладів вищої освіти на Волині є:

- Спеціалізація та профілювання закладів вищої освіти - формування «центрів експертизи» (наприклад, медична освіта, IT/цифрові технології, агробізнес), що підвищить привабливість національно та регіонально.

- Інтернаціоналізація – програми обміну, англomовні магістерські програми, залучення іноземних студентів.

- Залучення фінансування участь у міжнародних грантах, державно-приватні партнерства, грантові проекти ЄС/партнерів.

Отже, проведений аналіз свідчить, що система вищої освіти Волинської області перебуває у стані структурних змін, зумовлених як загальноукраїнськими трансформаціями, так і регіональними особливостями соціально-економічного розвитку. У 2020–2024 роках спостерігається поступове скорочення кількості здобувачів та закладів вищої освіти, що пов'язано з демографічним спадом, міграційними процесами та підвищеною конкуренцією між регіонами.

Водночас провідні університети Волині – Волинський національний університет імені Лесі Українки та Луцький національний технічний університет демонструють стабільно високий попит серед абітурієнтів, що підтверджується кількістю заяв на вступ у 2025 році. Це свідчить про збереження їх привабливості та конкурентоспроможності в умовах загальнонаціонального освітнього ринку.

Разом з тим, сучасні виклики вимагають від регіональних ЗВО активної адаптації: оновлення освітніх програм відповідно до тенденцій ринку праці, розвитку цифрових та змішаних форм навчання, зміцнення матеріально-технічної бази, розширення партнерств із бізнесом та органами місцевого самоврядування.

У дослідженні були використані статистичні матеріали діючої бюджетної установи – Волинського медичного інституту. Дані узагальнено на основі внутрішньої звітності установи за 2022–2024 роки. Інститут є багатопрофільним

закладом вищої освіти, що здійснює підготовку фахівців за освітніми рівнями бакалавра та магістра за державною та контрактною формами навчання.

В таблиці 2.2 наведемо кількість працівників та студентів за рівнями освіти фахової передвищої та вищої освіти Волинського медичного інституту за 2022-2024 роки.

Таблиця 2.2. – Кількість працівників та студентів
Волинського медичного інституту за 2022-2024 роки

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення 2024/2022
Науково-педагогічні працівники, осіб	83	93	98	15
Адміністративно-допоміжний персонал, осіб	20	25	32	12
Усього працівників	103	118	130	27
Студенти денної форми за регіональним замовленням	365	387	471	106
Студенти денної форми за кошти фізичних та юридичних осіб	334	356	319	-15
Усього студентів	699	743	790	91

Джерело: сформовано автором на основі інформації з установи.

Отже, аналіз кількості працівників та студентів КЗВО «Волинський медичний інститут» за 2022–2024 роки свідчить про позитивну динаміку розвитку установи. Кількість науково-педагогічних працівників зросла з 83 осіб у 2022 році до 98 осіб у 2024 році тобто на 15 осіб, що свідчить про посилення кадрового потенціалу закладу. Адміністративно-допоміжний персонал також збільшився з 20 до 32 осіб тобто на 12 осіб, що може бути пов'язано із розширенням організаційної структури та потребами у забезпеченні навчального процесу. Сумарна чисельність працівників інституту зросла з 103 до 130 осіб, що відображає загальне зміцнення кадрового складу.

Щодо студентів, кількість тих, що навчаються за регіональним замовленням, збільшилась з 365 до 471, тоді як кількість студентів на контрактній основі дещо знизилась у 2024 році порівняно з 2023 роком (з 356 до 319 осіб). Загальна чисельність студентів зросла з 699 до 790 осіб, що свідчить

про стабільне зростання популярності інституту та його здатність залучати студентів як за державним замовленням, так і на контрактній основі.

Загалом, динаміка чисельності працівників та студентів демонструє тенденцію до розвитку та зміцнення матеріально-кадрового потенціалу КЗВО «Волинський медичний інститут».

Підготовка здобувачів здійснюється за такими основними спеціальностями:

- освітній ступінь «Бакалавр» на основі повної загальної середньої освіти (11 клас) навчання проходить за освітніми програмами такими як: сестринська справа, Екстрена медицина/ парамедик;

- освітній ступінь «Бакалавр» на основі ОКР «Молодший спеціаліст»- навчання проходить за освітньою програмою сестринська справа;

- освітній ступінь «Бакалавр» на основі ОКР «Молодший спеціаліст» та ОПС «Фаховий молодший бакалавр» навчання проходить за освітньою програмою Екстрена медицина/ парамедик;

- освітній ступінь «Магістр» на основі здобутого ступеня бакалавра- навчання проходить за освітньою програмою сестринська справа.

Вартість навчання для здобувачів вищої освіти за кошти фізичних та юридичних осіб за 2025 р становить :

- освітній ступінь «Бакалавр» на основі повної загальної середньої освіти (11-ий клас) за освітньою програмою сестринська справа – 28 300 грн. Екстрена медицина/парамедик – 28 500грн ;

- освітній ступінь «Бакалавр» на основі ОКР «Молодший спеціаліст» за освітньою програмою сестринська справа – 28 300 грн;

- освітній ступінь «Бакалавр» на основі ОКР «Молодший спеціаліст» та ОПС «Фаховий молодший бакалавр» за освітньою програмою Екстрена медицина/ парамедик – 28 500 грн;

- освітній ступінь «Магістр» на основі здобутого ступеня бакалавра за освітньою програмою сестринська справа – 45 850 грн.

За показниками таблиці 2.3 проаналізуємо динаміку фінансування закладу за рахунок коштів загального та спеціального фондів бюджету за 2022–2024 роки.

Інформаційну базу дослідження становили дані кошторису доходів і видатків КЗВО «Волинський медичний інститут» за 2022-2024 роки, затвердженого відповідно до наказу Міністерства фінансів України №57».

Таблиця 2.3. – Динаміка фінансування закладу за рахунок коштів загального та спеціального фондів бюджету у 2022–2024 роках

Показник	2022 р., грн	2023р.,грн	2024р., грн	Абсолютне відхилення (2024/2022), грн	Відносне відхилення,%
ДОХОДИ					
Загальний фонд бюджету	26 345 080,0	30 440 570,0	34 925 820,0	8 580 740,0	132,5
Спеціальний фонд бюджету	4 272 900,0	5 294 000,0	5 408 500,0	1 135 600,0	126,6
Усього доходів	30 617 980,0	35 734 570	40 334 320,0	9 716 340,0	131,7

Джерело: сформовано автором.

Отже, аналіз динаміки фінансування КЗВО «Волинський медичний інститут» за рахунок коштів загального та спеціального фондів бюджету у 2022–2024 роках свідчить про стабільне зростання фінансових ресурсів.

Загальний фонд бюджету збільшився на 8 580 740 грн, або на 32,5 %, а спеціальний фонд – на 1 135 600 грн, або на 26,6 %.

У результаті загальний обсяг доходів закладу зріс на 9 716 340 грн, або на 31,7 %.

Такий рівень фінансування забезпечує виконання основних завдань закладу, зокрема оплату праці персоналу, утримання комунальних послуг, придбання матеріалів та модернізацію основних засобів, що безпосередньо впливає на якість освітнього процесу та створює підґрунтя для подальшого розвитку інфраструктури закладу.

На основі Звіту про фінансові результати (форма №2-дс) за 2022-2024 роки проаналізуємо динаміку доходів та видатків КЗВО «Волинський медичний інститут» в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4. – Динаміка доходів та видатків КЗВО «Волинський медичний інститут» за 2022-2024 роки

Показник	2022 р., грн	2023р.,грн	9 міс.2024 р., грн	Абсолютне відхилення (2024/2022), грн	Темп зростання %
ДОХОДИ					
Бюджетні асигнування	27 548 012	30 097 655	20 629 052	-6 918 960	74,9
Доходи від надання послуг	6 658 024	7 892 012	9 601 840	+2 943 816	144,2
Доходи від продажу активів	2 995	1 262	2 133	-862	71,2
Інші доходи від обмінних операцій	68 812	78 784	58 018	-10 794	84,3
Доходи від обмінних операцій – усього	34 277 843	38 069 713	30 291 043	-3 986 800	88,3
Доходи від необмінних операцій	94 740	666 710	171 314	+76 574	180,9
Усього доходів	34 372 583	38 736 423	30 462 357	-3 910 226	88,6
ВИТРАТИ					
Витрати на виконання бюджетних програм	23 399 210	25 294 580	17 628 700	-5 770 510	75,3
Витрати на надання послуг	4 858 968	6 624 238	6 366 963	+1 507 995	131,0
Інші витрати за обмінними операціями	40	6 105	40	0	100
Витрати за обмінними операціями – усього	28 258 218	31 924 923	23 995 703	-4 262 515	84,9
Витрати за необмінними операціями	4 215 409	4 293 145	3 077 687	-1 137 722	73,0
Усього витрат	32 473 627	36 218 068	27 073 390	-5 400 237	83,4
Профіцит	1 898 956	2 518 355	3 388 967	+1 490 011	178,5

Джерело: сформовано автором.

Отже, аналіз фінансових показників КЗВО «Волинський медичний інститут» за період 2022–2024 років показує стабільне зростання загальних

доходів закладу. Так, у 2023 році доходи зросли на 4,36 млн грн (+12,7%) порівняно з 2022 роком, а за 9 місяців 2024 року сума доходів склала 30,46 млн грн.

Основним джерелом фінансування залишаються бюджетні асигнування, але відзначається суттєве зростання власних надходжень від платних послуг, що свідчить про активізацію господарської діяльності закладу та залучення додаткових ресурсів.

Що стосується витрат, загальні видатки закладу зростали пропорційно доходам, зокрема витрати на виконання бюджетних програм та надання освітніх послуг. У 2024 році витрати за 9 місяців склали 27,07 млн грн, що на 5,4 млн грн менше, ніж у 2023 році за повний рік, що є закономірним через частковий рік. При цьому витрати на надання послуг залишаються високими, що пояснюється підвищенням якості освітнього процесу та використанням сучасних навчальних технологій.

Фінансовий результат діяльності закладу у всі три роки був позитивним. Профіцит у 2023 році склав 2,52 млн грн, а за 9 місяців 2024 року – 3,39 млн грн, що свідчить про збереження фінансової стабільності та ефективне управління ресурсами.

Збільшення профіциту дозволяє закладу не лише забезпечувати поточні потреби, але й інвестувати у розвиток матеріально-технічної бази, модернізацію обладнання та оновлення основних засобів.

Позитивна динаміка доходів та профіциту створює можливості для придбання нового обладнання, ремонту та модернізації приміщень, що безпосередньо впливає на облік основних засобів.

Таким чином, фінансові результати закладу тісно пов'язані з розділом 3, де розглядається облік, контроль та ефективне використання основних засобів для забезпечення стабільної та якісної освітньої діяльності.

2.2. Організація обліку основних засобів у закладах освіти

Вивчення діючої методики організації обліку здійснювалося на матеріалах освітнього закладу «Волинський медичний інститут».

Комунальний заклад вищої освіти «Волинський медичний інститут» Волинської обласної ради (далі – Інститут) є закладом вищої освіти, який здійснює підготовку фахівців за освітньо-професійними, освітньо-науковими програмами на таких рівнях вищої освіти: початковому, першому, другому, третьому.

Інститут відповідно до покладених завдань здійснює бухгалтерський облік та складає фінансову і бюджетну звітність відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі (далі – НП(с)БОДС).

Головним розпорядником бюджетних коштів Інституту є управління охорони здоров'я Волинської обласної державної адміністрації. Організацію ведення бухгалтерського обліку в закладі покладено на головного бухгалтера Інституту.

Згідно «Положення про бухгалтерську службу» Волинського медичного інституту, бухгалтерська служба – це самостійний структурний підрозділ інституту який підпорядковується безпосередньо ректору, підзвітний та підконтрольний заступнику ректора з питань економіки та фінансів. Структура та штатна чисельність Бухгалтерської служби визначаються штатним розписом Інституту, а діяльність працівників бухгалтерської служби здійснюється на підставі чинного законодавства, цього Положення, посадових інструкцій та законних вимог і вказівок головного бухгалтера та керівників Інституту, зроблених в межах їх повноважень.

Схематична структура облікового апарату «Волинського медичного інституту» (на підставі наказу структури і Положення бухгалтерської служби) наведена на рисунку Б.1 який представлений в додатку Б.

Отже, з даного рисунку можна зробити висновок що бухгалтерська служба Волинського медичного інституту має чітку організаційну структуру прописану в положенні, і є самостійним підрозділом, підпорядкованим ректорату.

Бухгалтерська служба Волинського медичного інституту взаємодіє з усіма структурними підрозділами щодо питань забезпечення процесу бухгалтерського обліку оперативною інформацією:

- з відділом кадрів – з питань підбору кадрів для бухгалтерської служби, формування інформації щодо особового складу Інституту (прийняття, переведення, звільнення, тимчасової непрацездатності, відпусток, присвоєння наукових ступенів та вчених звань, вислуги років тощо);

- з юрисконсультом – з питань регулювання фактів матеріальної, адміністративної та інших видів відповідальності, підготовки юридичних документів;

- з канцелярією – з питань підготовки та виконання наказів з основної діяльності; з кафедрами, коледжем та іншими навчальними, методичними, господарськими підрозділами – з питань ведення бухгалтерського обліку, оплати праці, забезпечення збереження матеріальних цінностей;

- з іншими підрозділами – з питань, що становлять компетенцію Бухгалтерської служби.

Наведемо обов'язки кожного бухгалтера Волинського медичного інституту та їх облікові функції в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5. – Обов'язки бухгалтерів Волинського медичного інституту та їх облікові функції

Посада	Освіта	Перелік рахунків, які веде	Перелік документів які складає	Перелік документів, які опрацьовує	Перелік форм звітності, що складає
1	2	3	4	5	6
Головний бухгалтер	Вища,	Контроль за веденням усіх рахунків установи	Накази, платіжні інструкції, акти прийому-передачі	Первинні документи з усіх ділянок обліку	Баланс, звіт про виконання кошторису, бюджетні форми звітності
Заступник головного бухгалтера	Вища	5111, 5411, 5511	Звіти, довідки, акти звірок	Первинні документи з ділянок, що закріплені	Зведені форми бюджетної звітності, внутрішні звіти

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6
Бухгалтер по заробітній платі	Вища	6511, 6512, 6516, 6518	Розрахунково-платіжні відомості, таблиці, довідки про зарплату	Банківські виписки, таблиці обліку робочого часу, лікарняні	Форма № 1-ДФ, звіт з ЄСВ, звіти з праці
Бухгалтер з обліку матеріальних цінностей	Вища	1011, 1013, 1014, 1015, 1016, 1017, 1112, 1113, 1114	Акти прийому-передачі ОС, акти списання, накладні	Первинні документи по ОС, акти інвентаризації, накладні на переміщення	Звіт про результати інвентаризації матеріальних цінностей (опис, звіряльні відомості)
Провідний бухгалтер	Вища	2111, 2117	Звіти, акти звірки, внутрішні облікові форми	Банківські виписки, рахунки, договори	Звіт про заборгованість, довідки до кошторисної звітності

Джерело: сформовано автором.

Отже, аналіз переліку працівників облікової служби Волинського медичного інституту показує, що бухгалтерський облік у бюджетній установі організований відповідно до вимог плану рахунків для бюджетних установ. Головний бухгалтер координує ведення всього обліку та формування звітності, веде ключові рахунки та контролює опрацювання первинних документів, що надходять від різних підрозділів.

Спеціалісти облікових ділянок виконують конкретні функції: бухгалтер з обліку основних засобів веде облік та контроль основних фондів, бухгалтер із заробітної плати здійснює нарахування та виплати, провідний бухгалтер здійснює платежі через систему дистанційного обслуговування «Клієнт казначейства – Казначейство». Бухгалтер з обліку матеріальних цінностей здійснює контроль ведення основних засобів та матеріальних та не матеріальних активів.

Таким чином, установа має централізовану організаційну форму облікового апарату, де головний бухгалтер виконує координаційну роль, а інші

працівники забезпечують виконання окремих облікових функцій, що підвищує ефективність та контроль за використанням бюджетних коштів

Волинський медичний інститут для ведення обліку використовує Українська бухгалтерську систему УБС. При цьому первинний облік основних засобів також ведеться автоматизовано і єдине коли виникає потреба паперового ведення обліку це отримання документів з придбання основних засобів від постачальників.

Оприбуткування та вибуття основних засобів відображається у відомостях «Розшифровка дебету» і «Розшифровка кредиту». Рахунок і нарахування зносу (амортизації) по основних засобах здійснюється в системі обліку в автоматизованому режимі на підставі документа «розрахунок зносу». Після чого для здійснення нарахування та розподілу амортизаційних відрахувань по кодах виробничих витрат формують «Відомість нарахування і розподілу амортизаційних відрахувань».

Для відображення в програмі «УБС» придбання, надходження основного засобу, необхідно у вкладці «Прихідні накладні» створити для нього новий документ та внести всю необхідну інформацію: контрагента(постачальника),у якого купили техніку, чи від якого надійшла техніка, список придбаних основних засобів, їх кількість, та вартість.

Уся ця інформація міститься у акті приймання-передачі, накладній від постачальника. Аналітичний облік основних засобів ведеться у Волинському медичному інституті за інвентарними об'єктами. Кожному інвентарному об'єкту присвоюють інвентарний номер який наносять на об'єкт і вказують в первинних документах і реєстрах з обліку основних засобів. Облік також ведеться по видах основних засобів, місцях їх експлуатації матеріально відповідальних особах.

Для організації обліку і забезпечення контролю за збереженістю основних засобів кожному інвентарному об'єктові незалежно від того знаходиться він в експлуатації або в запасі привласнюється відповідний інвентарний номер. Цей номер зберігається за об'єктом на час його перебування на підприємстві. Інвентарні номери об'єктів, що вибули (безкоштовно передані, реалізовані,

ліквідовані як зношені або з інших причин) не можуть привласнюватися іншим основним засобам з нових надходжень.

Благодійна допомога у Волинському медичному інституті є добровільним внеском фізичних або юридичних осіб і регламентується законодавством України, зокрема це Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

Благодійна допомога може надходити від:

- фізичних осіб – це студенти, випускники, громадяни, які бажають підтримати навчальний заклад;
- юридичних осіб – це будь які підприємства, благодійні фонди, громадські організації;
- міжнародних донорів – це різні гранти, цільові програми, міжнародні фонди розвитку освіти та науки.

Кожне надходження підлягає обов'язковій реєстрації та обліку у журналах-ордерах та аналітичних картках. Також інститут готує внутрішні та зовнішні звіти, у яких зазначається: джерело надходження, сума або вартість майна, цільове призначення, використання коштів або майна, залишок на кінець періоду. Щороку проводиться інвентаризація внесків і майна, що дозволяє перевірити їх фактичну наявність та стан.

Відображається благодійна допомога у (форма № 1 «Баланс») у розділі «Необоротні та оборотні активи» в залежності від форми надходження: грошові кошти чи як основний засіб, матеріали. Баланс дозволяє оцінити залишок та наявність благодійних коштів і майна на кінець звітного періоду.

У звіті про фінансові результати (форма № 2) використання благодійних внесків на цільові потреби відображається у витратах діяльності. Амортизація майна, придбаного за благодійні кошти, відображається в складі витрат і зменшує фінансовий результат діяльності.

У примітках до фінансової звітності бюджетні установи надають деталі про:

- джерела благодійних коштів;

- вартість майна;
- цільове призначення;
- використання коштів та майна;
- залишки на кінець періоду.

Отже, відображення благодійної допомоги у звітності забезпечує: прозорість та підзвітність використання коштів, контроль за цільовим використанням, достовірність, фінансової та бухгалтерської звітності, підвищення довіри донорів і громадськості.

Облік основних засобів у КЗВО «Волинський медичний інститут» здійснюється відповідно до вимог Бюджетного кодексу України, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, Методичних рекомендацій Міністерства фінансів України, а також внутрішнього розпорядчого документа про облікову політику Інституту. Первинне визнання основних засобів у бухгалтерському обліку Інституту відбувається на підставі належним чином оформлених первинних документів (накладних, актів приймання-передачі, актів введення в експлуатацію тощо). Після перевірки документів бухгалтерською службою об'єктам основних засобів присвоюються інвентарні номери та відкриваються інвентарні картки, у яких відображаються основні техніко-економічні характеристики об'єктів, первісна вартість, строк корисного використання та місце експлуатації.

Згідно облікової політики інституту аналітичний облік основних засобів в ведеться за кожним інвентарним об'єктом у розрізі матеріально відповідальних осіб та структурних підрозділів. Синтетичний облік здійснюється на відповідних субрахунках класу 1 Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, що забезпечує узгодженість даних аналітичного та синтетичного обліку.

Нарахування амортизації основних засобів у практичній діяльності Інституту проводиться відповідно до встановлених строків корисного використання та обраного прямолінійного методу. Суми нарахованої амортизації відображаються в обліку один раз на рік перед складанням річної фінансової звітності, що відповідає вимогам облікової політики установи. Необоротні

активи зі строком корисного використання понад один рік і вартістю менш як 20 000,00 грн (без ПДВ) за одиницю визнаються малоцінними необоротними матеріальними активами відповідно до вартісного критерію, визначеного Податковим кодексом України. Зміни в обліку МНМА, зарахованих на баланс у попередніх періодах, у зв'язку зі зміною вартісних ознак не проводяться.

Синтетичний облік основних засобів у КЗВО «Волинський медичний інститут» здійснюється відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі та забезпечує узагальнення інформації про наявність, рух і стан необоротних активів установи. Облік ведеться за видами основних засобів, джерелами їх надходження та напрямками використання з метою формування достовірних показників фінансової звітності та контролю за збереженням державного майна. Для відображення операцій з основними засобами в установі застосовуються рахунки класу 1 «Нефінансові активи», а також рахунки для обліку зносу, капітальних інвестицій і доходів від безоплатного отримання активів. Синтетичний облік здійснюється у взаємозв'язку з аналітичним обліком за інвентарними об'єктами, місцями експлуатації та матеріально відповідальними особами.

В таблиці 2.6 наведемо основні бухгалтерські проведення з обліку основних засобів у КЗВО «Волинський медичний інститут».

Таблиця 2.6. – Рахунки та бухгалтерські проведення з обліку основних засобів у КЗВО «Волинський медичний інститут»

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
Придбання основних засобів за рахунок бюджетних коштів (відображення капітальних інвестицій)	1311 «Капітальні інвестиції в основні засоби»	6211 «Розрахунки з постачальниками»
Введення основних засобів в експлуатацію	1011–1018 «Основні засоби»	1311 «Капітальні інвестиції в основні засоби»
Безоплатне отримання основних засобів (гуманітарна, благодійна допомога)	1011–1018 «Основні засоби»	7111 «Доходи від безоплатно отриманих активів»
Нарахування амортизації основних засобів	8014 (або 8114) «Амортизація»	1411 «Знос основних засобів»
Проведення поточного ремонту основних засобів	8013 «Видатки на утримання»	6211 «Розрахунки з постачальниками»

Джерело: сформовано за даними [37].

Отже, синтетичний облік основних засобів у КЗВО «Волинський медичний інститут» забезпечує систематизоване відображення операцій з необоротними активами, контроль за їх рухом і станом, а також формування достовірної інформації для фінансової звітності. Його організація у поєднанні з аналітичним обліком створює необхідні умови для ефективного управління матеріально-технічною базою закладу.

Таким чином, облік основних засобів в Інституті організований відповідно до діючого законодавства України, забезпечує системність, прозорість і контроль за рухом та використанням необоротних активів, що сприяє ефективному управлінню державним майном і формуванню достовірної фінансової та бюджетної звітності.

2.3. Організація контролю основних засобів у закладах освіти

Контроль за основними засобами у закладах освіти є важливою складовою ефективного управління матеріально-технічною базою закладу. Він забезпечує:

- збереження активів від втрат, пошкоджень або нецільового використання;
- достовірність облікової та фінансової інформації;
- планування ремонтів та модернізації обладнання;
- дотримання вимог бюджетного законодавства щодо цільового використання коштів.

Для організації контролю використання основних засобів Волинського медичного інституту необхідно проаналізувати їх структуру, динаміку та коефіцієнти оновлення, вибуття та коефіцієнт зносу основних засобів. Інформаційними джерелами для проведення такого аналізу є дані фінансової звітності Волинського медичного інституту а саме: Баланс, примітки до річної фінансової звітності за 2023 та 2024 роки.

В таблиці 2.7 наведемо рух основних засобів КЗВО «Волинський медичний інститут» за 2024 рік. Інформаційними джерелами для проведення аналізу руху

основних засобів є дані фінансової звітності Волинського медичного інституту а саме: Баланс, примітки до річної фінансової звітності за 2024 рік.

Таблиця 2.7. – Рух основних засобів КЗВО «Волинський медичний інститут» за 2024 рік

Показник	Залишок на початок року, грн	Надійшло за рік, грн	Вибуло за рік, грн	Залишок на кінець року, грн	Абсолютне відхилення, грн
Земельні ділянки	3 508 887	4 545 764	-	8 054 651	4 545 764
Будівлі та споруди	2 102 237	1 362 231	-	3 464 468	1 362 231
Машини та обладнання	3 581 726	347 746	15 300	3 914 172	332 446
Транспортні засоби	98 666	-	-	98 666	0
Інструменти, прилади, інвентар	227 792	249 600	7 813	469 579	241787
Тварини та багаторічні насадження	600	30 500	-	31 100	30 500

Джерело: сформовано автором.

Отже, показники таблиці 2.7 відображають рух основних засобів КЗВО «Волинський медичний інститут» упродовж 2024 року та свідчать про суттєві зміни у структурі й вартості необоротних активів закладу. Загальна вартість основних засобів Інституту протягом звітного року зросла, що вказує на активні процеси оновлення та розвитку матеріально-технічної бази.

Найбільше зростання вартості спостерігається за статтею «Земельні ділянки»: залишок на початок року становив 3 508 887 грн, тоді як на кінець року 8 054 651 грн. Збільшення на 4 545 764 грн пов'язане з надходженням земельних ділянок упродовж року та свідчить про розширення майнового потенціалу Інституту. Відсутність вибуття за цією групою активів є характерною, оскільки земельні ділянки мають необмежений строк корисного використання та, як правило, не підлягають списанню.

За статтею «Будівлі та споруди» також зафіксовано зростання вартості основних засобів: з 2 102 237 грн на початок року до 3 464 468 грн на кінець року. Надходження у сумі 1 362 231 грн можуть бути пов'язані з введенням в

експлуатацію нових об'єктів або завершенням капітальних інвестицій, що спрямовано на покращення умов освітнього процесу та адміністративної діяльності Інституту.

Рух машин та обладнання характеризується як надходженням, так і вибуттям. При залишку на початок року 3 581 726 грн упродовж 2024 року надійшло обладнання на суму 347 746 грн, тоді як вибуло – на 15 300 грн. У результаті залишок на кінець року склав 3 914 172 грн. Таке співвідношення свідчить про оновлення технічної бази Інституту з одночасним списанням застарілих або непридатних до подальшого використання об'єктів.

Вартість транспортних засобів протягом року не зазнала змін і залишилася на рівні 98 666 грн. Відсутність руху за цією групою основних засобів може свідчити про достатній рівень забезпеченості Інституту транспортом або обмеженість фінансування для його оновлення у звітному періоді.

Помітне зростання зафіксовано за статтею «Інструменти, прилади, інвентар»: залишок на початок року становив 227 792 грн, надходження – 249 600 грн, вибуття – 7 813 грн, а залишок на кінець року – 469 579 грн. Це свідчить про активне дооснащення навчальних аудиторій, лабораторій та робочих місць, що є особливо важливим для закладу медичного спрямування.

Незначні за абсолютною величиною, але показові зміни спостерігаються за групою «Тварини та багаторічні насадження». Їх вартість зросла з 600 грн до 31 100 грн за рахунок надходження у сумі 30 500 грн, що може бути пов'язано з розвитком допоміжної інфраструктури або навчально-дослідної діяльності Інституту.

Узагальнюючи результати аналізу, можна зазначити, що у 2024 році КЗВО «Волинський медичний інститут» здійснював цілеспрямовану політику нарощення та оновлення основних засобів. Зростання залишкової вартості необоротних активів свідчить про зміцнення матеріально-технічної бази закладу та створює передумови для підвищення якості освітніх послуг і ефективності використання державного майна. Структура основних засобів інституту за 2023 та 2024 роки наведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8. – Структура основних засобів Волинського медичного інституту за 2023-2024 роки

Групи основних засобів	На 31.12.2023р		На 31.12.2024р		Абсолютне відхилення, грн.	Відсоткове значення %
	Сума, грн.	У % до підсумку	Сума, грн.	У % до підсумку		
Земельні ділянки	3 508887	26,31	8 054 651	38,40	4 545764	12,09
Будівлі, споруди та передавальні пристрої	2 102237	15,76	3 464 468	16,52	1 362231	0,76
Машини та обладнання	3 581726	26,86	3 914 172	18,66	332 446	-8,20
Транспортні засоби	98666	0,74	98 666	0,47	-	-0,27
Інструменти, прилади, інвентар	227792	1,71	469 579	2,24	241 787	0,53
Тварини та багаторічні насадження	600	0,01	31 100	0,15	30500	0,14
Бібліотечні фонди	626 467	4,70	670 421	3,20	43 954	-1,5
Малоцінні необоротні матеріальні активи	2 948654	22,11	4 010 893	19,12	1 062239	-2,99
Білизна, постільні речі, одяг та взуття	239 903	1,80	259 308	1,24	19 405	-0,56
РАЗОМ	13 334932	100	20 973 258	100	7638326	-

Джерело: сформовано автором.

Отже, за даними таблиці 2.8 можна дійти висновку, що загальна сума основних засобів станом на 31.12.2023р становила 13 334932 грн., а на 31.12.2024р – 20 973258грн., тобто збільшилася на 7 638326 грн.

Найбільшу питому вагу у структурі основних засобів станом на 2024 рік займають земельні ділянки – 38,40 а в 2023 році найбільш питому вагу займають машини та обладнання – 26,86%.

Питома вага земельних ділянок у 2024 році становила 38,40%, а в 2023 році – 26,31%, тобто збільшилась на 12,09%. Питома вага будівель споруд та передавальних пристроїв у 2024 році становила 16,52%, а в 2023 році – 15,76%, тобто збільшилась на 0,76%. Питома вага машин та обладнання у 2024 році становила 18,66%, а в 2023 році – 26,86%, тобто зменшилась на 8,20%. Питома вага транспортних засобів у 2024 році становила 0,47% а в 2023 році – 0,74 тобто зменшилась на 0,27%. Питома вага інструментів, приладів, інвентарю у 2024 році становила 2,24%, а в 2023 році – 1,71 тобто збільшилась на 0,53%.

Питома вага тварини та багаторічних насаджень у 2024 році ставить 0,15% а в 2023 році 0,01% тобто збільшилась на 0,14%. Питома вага бібліотечних фондів у 2024 році становила 3,20%, а в 2023 році – 4,70% тобто зменшилась на 1,5%.

Питома вага малоцінних необоротних матеріальних активів у 2024 році становила 19,12%, а в 2023 році – 22,11%, тобто зменшилась на 2,99%. Питома вага білизни, постільних речей, одягу та взуття у 2024 році становила 1,24%, а в 2023 році – 1,80%, тобто зменшилась на 0,56%. Загальна вартість основних засобів зросла, що вплинуло на питому вагу у структурі основних засобів.

Отже, аналіз структури основних засобів за 2023–2024 роки показав суттєве збільшення їх загальної вартості – з 13 334,9 тис. грн до 20 973,3 тис. грн, тобто на 7 638,3 тис. грн. Найбільші зміни відбулися у таких групах:

- значно зросла частка земельних ділянок (з 26,31% до 38,40%), що свідчить про збільшення обсягів майнових прав інституту;

- збільшилась частка будівель і споруд (на 0,76%), що може бути пов'язано з модернізацією чи дообладнанням матеріальної бази;

- зменшилась частка машин та обладнання (на 8,20%), що зумовлено більш інтенсивним приростом інших груп основних засобів;

- скоротилися питомі ваги транспортних засобів, бібліотечних фондів, МНМА та окремих інших груп.

Структурні зрушення свідчать про інвестиції у розвиток матеріально-технічної бази закладу, переорієнтацію на оновлення інфраструктурних об'єктів та підвищення вартості земельних ресурсів. Загальне зростання обсягу основних засобів позитивно характеризує діяльність Інституту та вказує на посилення його ресурсного потенціалу. Контроль охоплює як фізичну наявність та стан ОЗ, так і правильність бухгалтерського обліку, включаючи первинні документи та аналітичні регістри. Основними етапами контролю є: внутрішній контроль, інвентаризація, аналітичний контроль, фінансовий контроль, документальний контроль. Організація внутрішнього контролю Волинського медичного інституту наведена в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9. – Організація внутрішнього контролю Волинського медичного інституту

Ділянка контролю	Відповідальна особа	Методи контролю, періодичність
Операції на розрахунковому рахунку	Головний бухгалтер	Перевірка банківських виписок, погодження платіжних доручень; щомісячно та в процесі проведення операцій
Видача ТМЦ	Комірник, бухгалтер	Підписання накладних, порівняння з заявками та залишками на складі; при кожній видачі
Списання ТМЦ	Головний бухгалтер	Перевірка документів на списання, погодження наказу про списання; за потреби та щоквартально
Наявність ТМЦ (інвентаризація)	Комісія з інвентаризації (головний бухгалтер + завідувач господарством + представник відділу)	Інвентаризація фактичної наявності ТМЦ, звірка з обліковими даними; щорічно

Джерело: сформовано автором на основі інформації з установи.

Отже, перевірка організації внутрішнього контролю у Волинському медичному інституті показала, що встановлені чіткі механізми контролю основних операцій бухгалтерського обліку та матеріальних цінностей.

Контроль операцій на розрахунковому рахунку забезпечує своєчасну перевірку банківських виписок і погодження платіжних доручень, що мінімізує ризик помилкових або несанкціонованих платежів.

Видача ТМЦ регламентується накладними та заявками, що дозволяє відслідковувати рух матеріалів і запобігати їх неправомірному використанню. Списання ТМЦ здійснюється за наявності підтвердних документів та наказів, що гарантує законність операцій і правильність бухгалтерського обліку.

Інвентаризація ТМЦ проводиться регулярно, що забезпечує контроль фактичної наявності активів, виявлення нестач і надлишків, а також коригування облікових даних.

Таким чином, організація внутрішнього контролю відповідає вимогам законодавства та забезпечує системність, достовірність і своєчасність облікових даних, що є важливим для ефективного управління бюджетною установою.

Також в таблиці 2.10 наведемо характеристику зовнішнього контролю діяльності Волинського медичного інституту.

Таблиця 2.10. – Характеристика зовнішнього контролю діяльності Волинського медичного інституту

Вид контролю / перевірки	Хто проводить / може проводити	Періодичність / примітки
Планова податкова перевірка	Державна податкова служба України (ДПС)	Згідно план-графіку перевірок – за наявності у списку на відповідний рік.
Аудит / перевірка фінансової / бухгалтерської (звітності)	Аудиторська компанія / незалежний аудитор (якщо передбачено внутрішньо чи за договором)	Щорічно
Перевірка використання коштів соціальних фондів / цільових фондів (чи інших бюджетних джерел)	Відповідні контролюючі / наглядові органи (залежно від фонду)	За правилами відповідного фонду / за вимогою
Позапланові (нестандартні) перевірки / ревізії – податкові, фінансові, інші	ДПС або інші контролюючі органи	У разі підстав (ризиків, звернення, зміни, перевірки контрагентів тощо)

Джерело: сформовано автором.

Отже, аналіз інформації щодо зовнішнього контролю діяльності Комунального закладу вищої освіти «Волинський медичний інститут» показав,

що установа підлягає стандартним видам контролю, передбаченим чинним законодавством для бюджетних установ. До них належать: планові та позапланові податкові перевірки ДПС, аудит фінансової звітності (за потреби або рішенням засновника/керівництва), а також перевірки цільового використання коштів окремими фондами та контролюючими органами.

Також інвентаризація є обов'язковим заходом контролю, що проводиться щорічно або за потребою. Основними етапами проведення інвентаризації є:

- формування інвентаризаційних комісій (бухгалтерія, адміністрація, матеріально відповідальні особи);
- перевірка фактичної наявності основного засобу та їх стану;
- порівняння даних фактичного обліку з даними бухгалтерського обліку;
- виявлення надлишків, нестач або пошкоджень;
- складання актів інвентаризації, що містять: найменування об'єкта, первісну та залишкову вартість, стан об'єкта, пропозиції щодо списання або ремонту, та кількість.

Аналітичний контроль інституту здійснюється за допомогою ведення:

- аналітичних карток по кожному об'єкту основних засобів;
- журналів-ордерів, де фіксуються надходження, передача, ремонт, модернізація та списання основних засобів.

Цей вид контролю дозволяє відстежувати рух кожного об'єкта, аналізувати його використання та забезпечує своєчасне планування витрат на поточний та капітальний ремонт.

Додатковими заходами контролю є :

- регулярний моніторинг стану основного засобу: це огляди обладнання, лабораторних кабінетів, приміщень та транспортних засобів;
- облік ремонтів та модернізації: усі витрати на відновлення основного засобу фіксуються у бухгалтерії та додаються до аналітичних карток;
- контроль використання основних засобів: матеріально відповідальні особи несуть персональну відповідальність за цілісність і працездатність обладнання.

Фінансовий контроль використання основних засобів включає в себе:

- контроль за цільовим використанням коштів на придбання, ремонт або модернізацію основних засобів;
- відстеження балансової вартості об'єктів, накопиченої амортизації, витрат на ремонт;
- аналіз ефективності використання активів: співвідношення витрат і корисного використання основних засобів.

У свою чергу документальний контроль забезпечує перевірку первинних документів (акти приймання-передачі, накази про введення в експлуатацію, інвентарні картки), контроль бухгалтерських проводок (включаючи нарахування амортизації) та перевірку відповідності планових і фактичних даних у облікових регістрах.

Отже, система контролю основних засобів у Волинському медичному інституті забезпечує: ефективне управління матеріально-технічною базою, достовірність облікових даних та фінансової звітності, своєчасне виявлення нестач, надлишків та пошкоджень.

Висновки до розділу 2

1. Аналіз розвитку закладів вищої освіти в Україні та Волинській області показує, що система освіти перебуває на етапі трансформацій і адаптації до сучасних викликів. На регіональному рівні спостерігається поступове зменшення кількості закладів та студентів, що пов'язано з демографічними змінами, міграційними процесами та оптимізацією освітньої мережі. Водночас збільшується частка бюджетних місць, що забезпечує доступність освіти для широкого кола здобувачів. Найбільший попит залишається на провідні університети області, які зберігають конкурентоспроможність та престиж серед абітурієнтів. Волинський медичний інститут демонструє стабільне зростання: збільшується чисельність науково-педагогічних та адміністративних

працівників, зростає кількість студентів, особливо за державним замовленням. Фінансовий аналіз за 2022–2024 роки показує збільшення доходів і профіциту, що забезпечує виконання основних завдань закладу, зокрема оплату праці персоналу, утримання приміщень, комунальні послуги та модернізацію матеріально-технічної бази.

Таким чином, фінансові результати закладу тісно пов'язані з ефективним обліком і використанням основних засобів: правильне планування доходів та видатків дозволяє підтримувати матеріально-технічну базу на належному рівні, забезпечуючи якість освітнього процесу і створюючи підґрунтя для подальшого розвитку установи.

2. Аналіз організації обліку основних засобів у КЗВО «Волинський медичний інститут» показує, що бухгалтерська служба закладу має чітку ієрархічну структуру та підпорядкована ректорату, що забезпечує централізоване управління обліком та ефективний контроль за використанням бюджетних коштів. Облік основних засобів ведеться з використанням автоматизованої системи УБС, що дозволяє оперативно і точно відображати надходження, вибуття та нарахування амортизації. Кожному об'єкту присвоюється інвентарний номер, що забезпечує можливість контролю його збереження та виключає дублювання при списанні або вибутті. Аналітичний облік ведеться за інвентарними об'єктами, структурними підрозділами та матеріально відповідальними особами, що дозволяє отримувати детальну інформацію про стан і використання основних засобів.

Отже, організація обліку основних засобів у Волинському медичному інституті забезпечує системність, прозорість та контроль за рухом і використанням активів. Така структура і методика обліку сприяють ефективному управлінню державним майном, оновленню матеріально-технічної бази та формуванню достовірної фінансової і бюджетної звітності, що є необхідною умовою для підвищення якості освітніх та наукових послуг закладу.

3. Контроль за основними засобами спрямований на збереження активів, забезпечення достовірності облікових даних та дотримання бюджетного

законодавства. Основні форми контролю: внутрішній, інвентаризаційний, аналітичний та документальний.

Внутрішній контроль охоплює: операції на розрахунковому рахунку, видачу та списання ТМЦ, інвентаризацію матеріальних цінностей. Зовнішній контроль здійснюють Державна податкова служба, незалежні аудитори та відповідні фонди. Інвентаризації проводяться щорічно або за потребою, що дозволяє виявити нестачі, надлишки чи пошкодження активів та внести відповідні коригування. Таким чином, система контролю забезпечує ефективне управління матеріально-технічною базою інституту, своєчасність та достовірність обліку, а також дотримання вимог законодавства щодо цільового використання коштів.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Ефективна організація бухгалтерського обліку основних засобів у закладах освіти, які найчастіше є бюджетними установами, виступає ключовою умовою забезпечення раціонального використання матеріально-технічних ресурсів, належного планування витрат, формування достовірної фінансової та бюджетної звітності, а також дотримання принципу цільового використання бюджетних коштів. Значне нарощення обсягів основних засобів, модернізація матеріально-технічної бази, проведення капітальних інвестицій та надходження безоплатних коштів від грантів, благодійних та гуманітарних організацій підвищують вимоги до точності обліку, контролю і внутрішньої аналітики необоротних активів. У цьому розділі буде розглянуто конкретні шляхи удосконалення обліку та контролю основних засобів на прикладі базової освітньої установи – КЗВО «Волинський медичний інститут» з акцентом на автоматизацію облікових процесів, оптимізацію інвентаризацій та підвищення ефективності управління матеріально-технічною базою закладу інвентаризації, аналітики та внутрішнього контролю необоротних активів.

Аналіз фінансової звітності за 2023–2024 роки засвідчив значне збільшення первісної вартості основних засобів (з 13,3 млн. грн. до понад 20,9 млн. грн.), що вимагає удосконалення організаційних та методологічних аспектів обліку, зокрема щодо документування руху активів, контролю їх збереження та амортизаційної політики.

На основі дослідження діючої облікової політики та аналізу циклу руху основних засобів в інституті можна виділити такі актуальні проблеми:

1. Недостатня цифровізація (оцифрування) обліку та контролю основних засобів – облік ведеться у відповідності до НП(С)БОДС, проте значна частина процесів, формування актів, інвентарних списків, договорів, розпоряджень досі

здійснюється частково вручну. Це збільшує ризик помилок та затримок у відображенні операцій.

2. Відсутність єдиної електронної бази з інтеграцією інвентарних номерів та місць експлуатації – хоч облік систематизований, проте система не повністю автоматизована і не має внутрішньої інтеграції між структурними підрозділами.

3. Ускладнення інвентаризаційного процесу – із розширенням матеріально-технічної бази збільшилася навантаженість на інвентаризаційні комісії. Існуючі форми інвентаризаційних описів не дозволяють оперативно формувати електронні звіти.

4. Нерівномірність ведення аналітичного обліку у підрозділах – працівники кабінетів, лабораторій та адміністративних підрозділів по-різному ведуть облікові журнали, що ускладнює звірку при інвентаризації.

Запропоновано конкретні заходи для впровадження в КЗВО «Волинський медичний інститут», спрямовані на підвищення ефективності обліку основних засобів. Використання програмного забезпечення для обліку основних засобів, яке дозволяє:

- формувати інвентарні списки онлайн;
- контролювати відповідальність за збереження майна;
- автоматично генерувати бухгалтерські проводки.

Для підвищення точності розрахунку амортизації пропонується переглянути строки корисного використання для медичного, комп'ютерного та лабораторного обладнання, відповідно до НП(С)БОДС 121 «Основні засоби», технічних характеристик обладнання, рекомендацій виробників.

Щодо автоматизація інвентаризаційних процедур запропонуємо впровадження QR-кодування основних засобів. Це дозволить інвентаризаційним комісіям швидко сканувати майно та автоматично формувати відомості.

Доцільним буде використання мобільних додатків для проведення інвентаризації, які:

- фіксують місце розташування активу,
- передають інформацію у бухгалтерію в режимі реального часу,

- зменшують тривалість інвентаризації на 30–40 %;
- формуватимуть щоквартальні автоматичні звіти про наявність основних засобів, які будуть надходити відповідальним особам.

Також пропонуємо посилити контроль за станом активів, а саме:

- створення журналів технічного обслуговування медичної техніки, планові перевірки стану обладнання;
- контроль за списанням, а саме запровадження фотофіксації техніки перед списанням та обов'язковий висновок комісії щодо технічного стану;
- контроль за ефективністю використання основних засобів: аналіз коефіцієнта завантаження обладнання, аналіз співвідношення «вартість – ефективність».

Впровадження запропонованих заходів дозволить:

- підвищити точність, оперативність і достовірність облікової інформації;
- знизити ризик втрати або неефективного використання матеріальних ресурсів;
- оптимізувати витрати на утримання та ремонт основних засобів;
- скоротити трудомісткість інвентаризаційних процедур на 30–50 %;
- підвищити якість фінансової звітності та прозорість управління майном;
- забезпечити раціональне та ефективне використання бюджетних коштів і грантових ресурсів.

Також додатково можна проводити регулярне навчання працівників щодо ведення уніфікованого обліку та роботи з новими технологіями, впровадження електронного документообігу для всіх операцій з основними засобами, створення аналітичних панелей для керівництва, що відображають стан активів, витрати на обслуговування та ефективність використання обладнання, інтеграція облікової системи з фінансовим плануванням для прогнозування потреб у капітальних інвестиціях.

Внутрішній контроль основних засобів у бюджетних установах повинен забезпечувати не лише їх збереження, а й ефективність використання відповідно до функціонального призначення. У КЗВО «Волинський медичний інститут»

доцільно посилити контрольні процедури шляхом чіткого розмежування повноважень між бухгалтерською службою, матеріально відповідальними особами та керівниками структурних підрозділів.

В таблиці 3.1 наведемо заходи щодо вдосконалення контролю основних засобів у КЗВО «Волинський медичний інститут».

Таблиця 3.1. – Вдосконалення контролю основних засобів у КЗВО «Волинський медичний інститут»

Напрямок контролю	Існуючий план	Запропонований захід	Очікуваний результат
Контроль наявності основних засобів	Періодичні паперові інвентаризації	Запровадження електронних інвентарних списків та QR-кодування	Скорочення часу інвентаризації, зменшення помилок
Контроль збереження	Відповідальність закріплена формально	Персоналізація відповідальності в електронній базі	Підвищення дисципліни МВО
Контроль технічного стану	Нерегулярні перевірки	Планові технічні огляди, журнали обслуговування	Зменшення аварійних ремонтів
Контроль списання	Стандартний пакет документів	Фотофіксація та обов'язковий висновок комісії	Запобігання необґрунтованому списанню
Контроль ефективності використання	Не здійснюється системно	Аналіз завантаженості та показників ефективності	Раціональне використання обладнання

Джерело: сформовано автором.

Реалізація запропонованих заходів з удосконалення організації обліку та контролю основних засобів дозволить підвищити достовірність облікових даних, знизити ризики втрати або неефективного використання майна та оптимізувати витрати на утримання матеріально-технічної бази. Автоматизація контрольних процедур сприятиме зменшенню трудомісткості облікових робіт і підвищенню якості фінансової та управлінської звітності.

Отже, удосконалення організації бухгалтерського обліку та контролю основних засобів у КЗВО «Волинський медичний інститут» є важливим елементом підвищення ефективності діяльності закладу, зміцнення його матеріально-технічної бази, виконання вимог законодавства та забезпечення прозорості використання бюджетних ресурсів. Узагальнюючи, слід зазначити,

що вдосконалення системи обліку та контролю основних засобів у КЗВО «Волинський медичний інститут» є важливим чинником забезпечення ефективного використання бюджетних і позабюджетних ресурсів та створює передумови для сталого розвитку закладу вищої освіти.

Висновки до розділу 3

1. У третьому розділі магістерської роботи досліджено можливості вдосконалення організації бухгалтерського обліку та системи контролю основних засобів у бюджетних установах закладів вищої освіти на прикладі КЗВО «Волинський медичний інститут». Обґрунтовано, що сучасні умови функціонування закладів вищої освіти, пов'язані зі зростанням обсягів необоротних активів, їх технічним ускладненням та диверсифікацією джерел фінансування, потребують оновлення підходів до обліку і контролю майна.

У процесі дослідження встановлено, що діюча система обліку основних засобів загалом відповідає вимогам чинного нормативного регулювання, однак має низку організаційних і методичних обмежень. До них належать фрагментарна автоматизація облікових процедур, недостатній рівень уніфікації аналітичного обліку у структурних підрозділах, ускладненість проведення інвентаризації та обмежене використання аналітичної інформації для оцінки ефективності використання обладнання.

2. З метою усунення виявлених недоліків у розділі запропоновано комплекс практичних заходів, спрямованих на підвищення результативності обліку та контролю основних засобів. Зокрема, обґрунтовано доцільність розширення цифрових інструментів обліку, впровадження електронного документообігу, застосування QR-кодування під час інвентаризації, удосконалення аналітичного обліку за місцями експлуатації та відповідальними особами, а також посилення контролю за технічним станом і списанням активів.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню достовірності та оперативності облікової інформації, зменшенню ризиків втрати або нерационального використання майна, оптимізації витрат на утримання матеріально-технічної бази та зниженню трудомісткості контрольних процедур. Це створюватиме умови для більш обґрунтованого прийняття управлінських рішень і підвищення рівня фінансової прозорості діяльності закладу.

ВИСНОВКИ

1. Основні засоби бюджетних установ є матеріальними необоротними активами, що забезпечують виконання державних, соціальних та освітніх функцій. Вони не орієнтовані на отримання прибутку, а надають інфраструктуру для надання суспільно важливих послуг. Узагальнення наукових підходів свідчить, що ключові характеристики основних засобів у бюджетній сфері – це матеріальна природа, довгострокове використання та поступове перенесення вартості на результати діяльності установи. Класифікація основних засобів за призначенням, строком корисного використання та способом використання дозволяє систематизувати активи, спрощує облік, контроль та управління ними. Таким чином основні засоби бюджетних установ формують базу для функціонування державного сектору та потребують системного підходу до обліку і контролю.

2. Облік основних засобів у бюджетних установах регламентується комплексом законів, стандартів та підзаконних актів, що визначають правила визнання, оцінки, амортизації, переоцінки, списання та відображення в звітності. Основними нормативними джерелами є НП(С)БОДС 121, План рахунків, Положення про інвентаризацію та методичні рекомендації Мінфіну. Вони встановлюють єдині правила документального оформлення операцій, що гарантує достовірність та прозорість обліку. Податковий кодекс України використовується як додатковий орієнтир для класифікації та контролю, хоча бюджетні установи не є платниками податку на прибуток. Первинні документи (акти приймання-передачі, інвентарні картки, акти списання, накладні) та внутрішні документи (наказ про облікову політику, положення про матеріально-відповідальних осіб) забезпечують чітку організацію облікових процесів і внутрішній контроль.

3. Діюча методика обліку основних засобів у бюджетних установах суворо регламентована і передбачає стандартизовані процедури оцінки, амортизації, документування та контролю. Первісна вартість активів формується з

урахуванням усіх витрат на придбання, транспортування, монтаж, підготовку до експлуатації та введення в дію, що забезпечує достовірність даних обліку. Особливості оцінки залежать від джерела надходження основного засобу: придбання за бюджетні кошти, безоплатне отримання, гуманітарна допомога, створення власними силами або обмін активами. Методика передбачає єдиний прямолінійний метод амортизації та чіткі правила щодо розмежування витрат на ремонт, модернізацію і поліпшення активів. Аналітичний облік ведеться за інвентарними об'єктами та матеріально відповідальними особами, однак його ефективність залежить від організації обліку та наявності електронних реєстрів. Діючи методика забезпечує прозорість і контроль, але має обмеження: відсутність свободи вибору методів амортизації, складнощі з оцінкою безоплатно отриманих активів, а також ризики помилок у класифікації витрат на ремонт і модернізацію.

4. Сучасна система вищої освіти України включає університети, академії, інститути та коледжі, які забезпечують підготовку фахівців на рівнях бакалаврату, магістратури та докторантури. Станом на 2024 рік налічується близько 314 закладів вищої освіти, третина з яких має статус національних або провідних університетів. Частка студентів, що навчаються за державним замовленням, становить приблизно 30–40 %. Упродовж останніх років система вищої освіти зазнала суттєвих змін під впливом реформ, демографічних змін, пандемії COVID-19 та воєнних дій. Основні напрямки реформ включають: оптимізацію мережі закладів, підвищення якості освітніх програм, адаптацію до сучасних технологічних стандартів, інтеграцію у європейський освітній простір. Аналіз показників демонструє поступове зменшення контингенту студентів та кількості закладів, що свідчить про демографічне скорочення та процес оптимізації освітньої мережі. Позитивним є збільшення частки бюджетних місць, що свідчить про державну підтримку доступності освіти. Інститут демонструє позитивну динаміку розвитку: збільшення кількості науково-педагогічних та адміністративних працівників підвищує кадровий потенціал, а зростання загальної чисельності студентів свідчить про підвищення

популярності закладу. Зменшення контрактних студентів у 2024 році компенсується зростанням студентів за регіональним замовленням, що підкреслює підтримку держави.

5. Бухгалтерська служба Інституту підпорядковується безпосередньо ректору та координується головним бухгалтером. Облік ведеться автоматизовано в програмі УБС, з детальною аналітикою по інвентарних об'єктах та матеріально відповідальних особах. Організація бухгалтерського обліку є централізованою і структурованою. Спеціалізація бухгалтерів за ділянками забезпечує ефективний контроль основних засобів, матеріальних цінностей та фінансових потоків. Облік основних засобів у КЗВО «Волинський медичний інститут» здійснюється відповідно до вимог Бюджетного кодексу України, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, Методичних рекомендацій Міністерства фінансів України, а також внутрішнього розпорядчого документа про облікову політику Інституту. Первинне визнання основних засобів у бухгалтерському обліку Інституту відбувається на підставі належним чином оформлених первинних документів (накладних, актів приймання-передачі, актів введення в експлуатацію тощо).

Дослідження організації обліку основних засобів у КЗВО «Волинський медичний інститут» показало, що обліковий процес побудований відповідно до вимог бюджетного законодавства та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі. Централізована організація бухгалтерської служби, чіткий розподіл обов'язків між працівниками та координаційна роль головного бухгалтера забезпечують системність і внутрішній контроль за обліком необоротних активів.

Застосування автоматизованої бухгалтерської системи дозволяє оперативно відображати операції з надходження, вибуття й амортизації основних засобів, а ведення аналітичного обліку за інвентарними об'єктами, місцями експлуатації та матеріально відповідальними особами підвищує достовірність облікових даних. У цілому діюча система обліку основних засобів

створює належні умови для ефективного управління матеріально-технічною базою Інституту та формування якісної фінансової і бюджетної звітності.

6. Аналіз організації контролю основних засобів у КЗВО «Волинський медичний інститут» показав, що заклад забезпечує системний та комплексний підхід до управління матеріально-технічною базою. Встановлені внутрішні механізми контролю дозволяють підтримувати достовірність облікових даних, своєчасно виявляти нестачі, надлишки та пошкодження активів, а також забезпечують цільове використання бюджетних коштів.

Структурний аналіз основних засобів за 2023–2024 роки засвідчив суттєве зростання їх загальної вартості та зміни в питомій вазі окремих груп активів. Найбільше зросли земельні ділянки та будівлі, що свідчить про інвестиції у розвиток інфраструктури та підвищення ресурсного потенціалу інституту. Водночас зменшення питомої ваги машин, обладнання та інших груп пояснюється більш інтенсивним приростом інших активів.

Внутрішній контроль, що включає інвентаризацію, аналітичний, документальний та фінансовий контроль, організований на рівні бухгалтерії та матеріально відповідальних осіб, забезпечує законність і правильність операцій з основними засобами. Зовнішній контроль, який здійснюють державні та незалежні органи, доповнює внутрішню систему та гарантує дотримання законодавчих вимог щодо використання бюджетних коштів. Таким чином, система контролю основних засобів у Волинському медичному інституті ефективно функціонує, сприяє підвищенню надійності облікової та фінансової інформації, раціональному використанню ресурсів і зміцненню матеріально-технічної бази закладу. Впровадження комплексного контролю сприяє підвищенню ефективності управління та підтриманню стійкого розвитку інституту.

7. У процесі дослідження встановлено, що діюча система обліку основних засобів загалом відповідає вимогам чинного нормативного регулювання, однак має низку організаційних і методичних обмежень. До них належать фрагментарна автоматизація облікових процедур, недостатній рівень уніфікації

аналітичного обліку у структурних підрозділах, ускладненість проведення інвентаризації та обмежене використання аналітичної інформації для оцінки ефективності використання обладнання.

8. З метою усунення виявлених недоліків у розділі запропоновано комплекс практичних заходів, спрямованих на підвищення результативності обліку та контролю основних засобів. Зокрема, обґрунтовано доцільність розширення цифрових інструментів обліку, впровадження електронного документообігу, застосування QR-кодування під час інвентаризації, удосконалення аналітичного обліку за місцями експлуатації та відповідальними особами, а також посилення контролю за технічним станом і списанням активів.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню достовірності та оперативності облікової інформації, зменшенню ризиків втрати або нераціонального використання майна, оптимізації витрат на утримання матеріально-технічної бази та зниженню трудомісткості контрольних процедур. Це створюватиме умови для більш обґрунтованого прийняття управлінських рішень і підвищення рівня фінансової прозорості діяльності закладу.

ПЕРЕЛІК ДжЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Гордієнко Н.І. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2021.
2. Довгопол Н.В. Облік необоротних активів: теорія і практика. Харків: ХНЕУ, 2021.
3. Пилипчук Л.П. Економічна сутність і оцінка основних засобів. Економіка та держава, 2022, № 4, С. 50–56.
4. Міньковська А.В. Облік основних засобів: проблеми та напрями вдосконалення. Бухгалтерський облік і аудит, 2023, № 3, С. 34–40..
5. Чудовець В.В. Особливості обліку основних засобів у бюджетних установах. Фінанси, облік і аудит, 2025, № 1, С. 45–52.5.
6. Основні засоби: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі № 121, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 12.10.2010 № 1202.
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 23.11.2025).
8. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 19.07.1999 р. (із змін. і доп.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
9. Нематеріальні активи: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі № 122, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 12.10.2010 № 1202. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1018-10> (дата звернення: 12.12.2025).
10. Оренда: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі № 126, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2010 № 1629. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0091-11> (дата звернення: 12.12.2025).
11. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 (зарєєстровано в

Мін'юсті 30.10.2014 за № 1365/26142). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1365-14> (дата звернення: 25.11.2025).

12. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі: затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.2013 № 1203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0161-14> (дата звернення: 25.11.2025).

13. Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів: затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2015 № 1219 (чинна редакція 08.01.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0086-16> (дата звернення: 12.12.2025).

14. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектору : наказ Міністерства фінансів України від 23.01.2015 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text> (дата звернення: 25.11.2025).

15. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922/VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення: 26.11.2025).

16. Витрати: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі № 135, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 18.05.2012 № 568 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0903-12> (дата звернення: 16.11.2025).

17. Про гуманітарну допомогу: Закон України від 22.10.1999 № 1192/XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14> (дата звернення: 11.11.2025).

18. Павелко О. В. Романець О. В. Чабар Ю. О. Організація бухгалтерського обліку основних засобів підприємств та суб'єктів державного сектору: напрями вдосконалення. Вісник НУВГП 2021 рік <https://doi.org/10.31713/vc42021>. (дата звернення: 10.11.2025)

19. Ніколашин Андрій Олександрович. Бухгалтерський облік основних засобів бюджетної установи. ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО Випуск # 32 / 2021 DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-91>.

20. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2013 № 1203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0161-14> (дата звернення: 12.12.2025).

21. Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання: Наказ Міністерства фінансів України від 13.09.2016 № 818. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1336-16> (дата звернення: 12.12.2025).

22. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1365-14> (дата звернення: 12.12.2025).

23. Про затвердження Порядку списання об'єктів державної власності: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.11.2007 № 1314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1314-2007-%D0%BF> (дата звернення: 12.12.2025).

24. Про затвердження Порядку заповнення форм фінансової звітності в державному секторі та змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі № 101 «Подання фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.02.2017 № 307. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0384-17> (дата звернення: 12.12.2025).

25. Писаренко Т.М., Нужна О.А., Тлучкевич Н.В. Організація роботи управлінського облікового персоналу в бюджетних установах: теоретичні, методичні та комунікативні аспекти. Галицький економічний вісник. № 4 (77). Тернопіль: Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. 2022. С. 64-70. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/?art=1091>.

26. Kuliboyev Azamat Shonazarovich. Regulatory and legal regulation of accounting in budgetary institutions. International Journal of Economics, Business and Management Studies. Volume: 10, June 2023. URL: file:E:/Downloads/310pm_11.EPRA%20JOURNALS%2013672.pdf.

27. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 12.12.2025).

28. Статистичні дані щодо закладів вищої освіти України: Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua> (дата звернення: 12.12.2025).

29. Державна служба статистики України. Освіта в Україні 2020–2024. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 12.12.2025).

30. Вища освіта 2023/24 (у форматі Excel): Державна служба статистики України, дані станом на 01.10.2024 у файлі vfpo_Ukr_2024.xls. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/osv/vush_osv/vfpo_Ukr_2024.xls (дата звернення: 12.12.2025).

31. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/286-2022-%D1%80> (дата звернення: 12.12.2025).

32. ЄДЕБО. Реєстр відкритих даних «Кількість здобувачів освіти». Дані про кількість студентів у закладах освіти по регіонах України, 2020–2024 рр. URL: <https://registry.cdbo.gov.ua/opendata/educators/> (дата звернення: 19.11.2025).

33. ЄДЕБО. Реєстр відкритих даних «Вступники та зараховані». Дані про кількість зарахованих та частку бюджетних місць у закладах освіти по регіонах, 2020–2024 рр. URL: <https://registry.cdbo.gov.ua/opendata/cntrant/> (дата звернення: 19.11.2025).

34. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145/VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 01.12.2025).

35. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556/VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1556-18/ed20250601> (дата звернення: 01.12.2025).

36. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 № 5073/VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17> (дата звернення: 01.12.2025).

37. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі : затверджений наказом Міністерства фінансів України № 1203 від 31.12.2013. Офіційний текст. Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14> (дата звернення: 01.12.2025).

38. Яницька Я.П. Контроль використання основних засобів бюджетних установ. С. 576-578. Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки: матеріали XVII Міжнар. наук.-практ. конф. (7 листопада 2025 р). / відп. ред. О.А. Нужна. Вип. 19. Луцьк: ВПІ Луцького національного технічного університету, 2025. 584 с. С. 140-143. URL: <https://drive.google.com/file/d/1ayyCFkLwbT7NbEftDfyo193-nTQkzmyR/view> (дата звернення: 01.12.2025).